

Κωνσταντίνου Δ. Ντίνα

ΜΑΘΗΜΑΤΑ
ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Θεσσαλονίκη 1996

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Από το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 1995-96 και για τρία εξάμηνα ο υπογράφων δίδαξε μαθήματα κουτσοβλαχικής γλώσσας σε φοιτητές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και ειδικούς επιστήμονες που ασχολούνται με οποιοδήποτε τρόπο με τα θέματα των Κουτσολάχων.

Τα μαθήματα πραγματοποιήθηκαν με την έγκριση και επίβλεψη του Τομέα Γλωσσολογίας του Τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και σκοπό είχαν να βοηθήσουν όσους είχαν ανάγκη τη γνώση της κουτσοβλαχικής γλώσσας για τις επιστημονικές τους έρευνες.

Στο τεύχος αυτό περιλαμβάνεται με τη μορφή διδακτικών ενοτήτων το διδακτικό υλικό που κατασκευάστηκε για την πραγματοποίηση αυτών των μαθημάτων.

Ο συγγραφέας

1ο μάθημα

A. Κείμενο

' Unu bǎrbátŭ lukriádžǎ la águrŭ; élu jášte armíŋŭ.
 ' Unǎ mbǎǎre šǎde pri únu skámŭ; já jášte armíŋǎ.
 ' Unu fitšóru bǎjá lápte ši mǐká pǐne.
 ' Unǎ fǐjátǎ kǎptinǎ únǎ kúklǎ ši kíndǎ únu kíndikŭ.
 Ió ámu únu fitšóru ši únǎ fǐjátǎ. Tíne nu áǎ fitšóri.
 Ajéstŭ páru áre griáŭǎ buátse; dzítse únu pǎrǎmíthŭ.
 Ajéstǎ bǎbǎ mbǎltjǎšte zakétǎ trá únǎ ditsínǎ.

B. Λεξιλόγιο

únu, únǎ, únu, áro. áρθρο = ένας, μία, ένα	kǎptinŭ, ρήμα I συζ. = χτενίζω
bǎrbátŭ, ουσ. αρσ. = άντρας	kúklǎ, ουσ. θηλ. = κούκλα
lukrédzŭ, ρήμα I συζ. = εργάζομαι	kíndŭ, ρήμα I συζ. = τραγουδώ
la, πρόθ. = σε	kíndikŭ, ουσ. ουδ. = τραγουδι
águrŭ, ουσ. ουδ. = χωράφι	jó, αντων. προσωπ. = εγώ
élu, já, αντων. προσωπ. = αυτός, αυτή	ámu, βοηθ. ρήμ. = έχω
jášte, γ' πρόσ. βοηθ. ρήμ. χίμŭ = είμαι	tíne, αντων. προσωπ. = εσύ
armíŋŭ, armíŋǎ, ουσ. αρσ., θηλ. = βλάχος, βλάχα	ajéstŭ, ajéstǎ, ajéstŭ, αντων. δεικτ. = αυτός,-ή,-ό
mbǎǎre, ουσ. θηλ. = γυναίκα	páru, ουσ. αρσ. = παπούς
šédŭ, ρήμα II συζ. = κάθομαι	áre, γ' πρόσ. βοηθ. ρήμ. ámu = έχω
pri, πρόθ. = πάνω σε	gréŭ, griáŭǎ, gréŭ, επίθ. = βαρύνς, -ιά, -ύ
skámŭ, ουσ. ουδ. = σκαμνί	buátse, ουσ. θηλ. = φωνή
fitšóru, ουσ. αρσ. = αγόρι	dzíkŭ, ρήμα III συζ. = λέω
bǎjá, ρήμα II συζ. = πίνω	pǎrǎmíthŭ, ουσ. ουδ. = παραμύθι
lápte, ουσ. ουδ. = γάλα	bǎbǎ, ουσ. θηλ. = γιαγιά
ši, σύνδ. = και	mbǎltésŭ, ρήμα IV συζ. = πλέκω
mǐká, ρήμα I συζ. = τρώω	zakétǎ, ουσ. θηλ. = ζακέτα
pǐne, ουσ. θηλ. = ψωμί	trǎ, πρόθ. = για
fǐjátǎ, ουσ. θηλ. = κορίτσι	ditsínǎ, ουσ. θηλ. = γετόνισσα

Γ. Προφορά

α. φωνήεντα	γ. σύμφωνα
ǎ: όπως το γαλλ. que	dz: τζίρος
í: όπως το τουρκ. kız	ð: δαδί
β. ημίφωνα	k: κιόλας
μ: ασυλλαβικό u	í: λιανός
ι: ασυλλαβικό i	š: όπως το γαλλ. chien
	tš: όπως το ιταλ. cioccolato

Δ. Φωνολογικά

Βλ το φωνηεντικό τρίγωνο και το συμφωνικό σύστημα της κουτσοβλαχικής γλώσσας στο Κατσάνης, Ντίνας 1990: Γραμματική της Κοινής Κουτσοβλαχικής.

Ε. Γραμματικά

α. Το αόριστο άρθρο

	Ονομαστική / αιτιατική	
	αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ενικός	ύπυ	ύπă
	ένας, ένα	μία

β. Αντωνυμίες

ι) προσωπικές

			γ' πρόσ. ενικός	
	α' πρόσ. ενικός		αρσ.	θηλ.
Όνομ.	ἰό	Όνομ.	έιμ	ἰά
	εγώ		αυτός	αυτή

ιι) δεικτικές

	ενικός	
	αρσ.	θηλ.
Όνομ.	αιέστυ	αιέστă
	αυτός	αυτή

γ) Το ρήμα: Ο ενεστώτας οριστικής των βοηθητικών ρημάτων χίμυ, είμαι και άμυ, έχω.

χίμυ / έσκυ	είμαι	άμυ	έχω
χίἰ / έστι	είσαι	άἰ	έχεις
ἰάστε	είναι	άρε	έχει
χίμυ	είμαστε	α(ν)έμυ	έχουμε
χίτςἰ	είστε	α(ν)έτςἰ	έχετε
σύνδυ / σύνυ	είναι	άυ	έχουν

2ο μάθημα

A. Κείμενο

Bārbátlu atsélu armínlu lukriádžā la águrlu anóstru.
 Mblárja atsjá armína šāde pri skāmlu améu.
 Fitšórlu bjá tútu láptile ši míkā tútā pñija anuástrā.
 Fjāta káptinā kúkla di pñndžā ši kñndā kñndiklu atsélu mšátlu.
 Fitšórlu améu āre únā sórā máre; Fitšórlu atāu āre únā níkā sórā.
 Fjāta amjā āre únū frāte. Fjāta atā āre únā sórā.
 Páplu-ń štie múlte pārāmíthe.
 Bába-ń āre tréj fitšóri ši pátru fjāte.

B. Λεξιλόγιο

atsélu, atsjá, δεικτ. αντ. = εκείνος, -η, -ο
 anóstru, anuástrā, κτητ. αντ. α' πρόσ. πολλοί
 κτήτορες = δικός μας, -ή μας, -ό μας
 améu (ń), amjā (ń), κτητ. αντ. α' πρόσ. ένας
 κτήτορας = δικός μου, -ή μου, -ό μου
 bjāu, ρήμα II συζ. = πίνω
 tútu, tútā, αόρ. αντ. = όλος, -η, -ο
 di, πρόσ. = από
 pñndžā, ουσ. θηλ. = πανί
 mšátlu, mšátā, mšátlu, επίθ. = ωραίος
 únū, únā, αριθμ. = ένας, μία, ένα

sórā, ουσ. θηλ. = αδελφή
 múlту, επίρρ. = πολύ
 níku, níká, επίθ. = μικρός, -ή, -ό
 frāte, ουσ. αρσ. = αδελφός
 štie, ρήμα II συζ. = ξέρω, γνωρίζω
 múlту, múlta, επίθ. = πολύς, πολλή, πολύ
 tréj, αριθ. = τρεις, τρία
 pátru, αριθ. = τέσσερις, τέσσερα

Γ. Γραμματικά

α. Το οριστικό άρθρο

		Ονομαστική/αιτιατική	
		αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ενικός		-lu, -lu, -le	-a
	Πληθυντικός	αρσ.	θηλ. / ουδ.
		-l'i	-le

β. Η κλίση των ουσιαστικών χωρίς και με οριστικό άρθρο

		Ονομαστική/αιτιατική				Ονομαστική/αιτιατική	
		αρσ. / ουδ.	θηλ.			αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ενικός		fitšórŭ pärämiθŭ	fjätä	Ενικός		fitšórŭ pärämiθŭ	fjätä
	Πληθυ- ντικός	αρσ. fitšórŭ	θηλ. / ουδ. fjäte pärämiθe		Πληθυ- ντικός	αρσ. fitšórŭfi	θηλ. / ουδ. fjätile pärämiθile

δ. Οι κτητικές αντωνυμίες

		Ενικός αριθμός Ονομαστική/αιτιατική				Ενικός αριθμός Ονομαστική/αιτιατική	
		αρσ. / ουδ.	θηλ.			αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ένας κτήτορας		apémŭ	amjá	Ένας κτήτορας		atäŭ	atá
	Πολλοί κτήτορες	αρσ. / ουδ. anóstru	θηλ. anüásträ		Πολλοί κτήτορες	αρσ. / ουδ. avóstru	θηλ. avüásträ

ε. Η κλίση του ενεστώτα

Ενεστώτας 1ης συζυγίας				Ενεστώτας 2ης συζυγίας	
jó	lukrédzu	kíndu	míku	šédu	bjáu
tíne	lukrédzŭ	kíndzŭ	mítsŭ	šédzŭ	bjáŭ
éŭ, já	lukrjádzä	kíndä	míkä	šäde	bjá
nóŭ	lukrämŭ	kîndämŭ	mkämŭ	šidémŭ	bémŭ
vóŭ	lukrátsŭ	kîndátsŭ	mkátsŭ	šidétsŭ	bétsŭ
éŭ, jále	lukrjádzä	kíndä	míkä	šédu	bjá

Δ. Ασκήσεις

1. Να μεταφραστούν στα ελληνικά οι προτάσεις:

α. 'Unŭ fitšórŭ ši ünä bábä lukrjádzä la ágruŭ.

β. Mbĺárja ši fjätä amjá káptinä kúkŭla di pńndzä ši míkä tútä pńnja.

2. Να μεταφραστούν στα κουτσοβλαχικά οι προτάσεις:

α. Ένας άντρας και μία γυναίκα πίνουν γάλα και τρώνε ψωμί.

β. Εμείς δουλεύουμε στο χωράφι όλη μέρα.

3. Να κλιθούν τα ρήματα arúku, askúltu (I συζ.) και dóru, kéru (II συζ.).

3ο μάθημα

Α. Κείμενο

Asîndzî aştéptu akásă únu uáspe ali sórá al Γóργí. Γóργí nu lu ştie; jáşte uáspe a sórsaj. Atsélú ómu nu áre kásă alú; armíne la kása al préftu. Kása a préftulú áre múltsî nudázî, súşu di şápte. Tréjli di atséli lî áre atsélú ómu ku níke. Lî páltjáşte al préftu triadzătsj di xilértsj. Niklú al Tsaknákî şî Mariá al Tăxă páltésku ma múltă níke; da tră kása a sórmjaj patrudzătsj di xilértsj.

Párpjani dájma akúmbără a nipótsloru múlte duáră. Tóra alágă la măgăzii şî l'a únă bálă a fitsórluj şî únă kúklă a fjátifij. Va l'a nínga níşte duáră şî tră nói; a mblárimjaj únă fustáne şî anía únă blúză. Tră fitsóru şî tră fjată dájma lómu şî nói tsivá duáră tră Păşti. Estanu nu lă le lómu nínga. Vaj akumbărămu şî tră páríndzli ali mbláre - í níştitsé; a sókruñuj únă kămjăşe şî a suákrîmjaj únă fústă. Tră éli kumnátimja va l'a şî áltsiva: tră sókruño únă pandalóne şî tră suákrîmja únă zaketă.

Β. Λεξιλόγιο

Asîndzî, χρον. επίρρ. = σήμερα

aştéptu, ρήμ. I συζ. = περιμένω

akásă, τοπ. επίρρ. = στο σπίτι

uáspe, αρσ. ουσ. = φίλος

ómu, αρσ. ουσ. = άνθρωπος

kásă, θηλ. ουσ. = σπίτι

alú, aléi, κτητ. αντ. γ' πρόσ. ένας κτήτ. = δικός του, δική του

armínu, ρήμ. III συζ. = μένω

préftu, αρσ. ουσ. = παπάς

nudă, αρσ. ουσ. = δωμάτιο

súşu, τοπ. επίρρ. = πάνω

şápte, αριθ. = επτά

níke, θηλ. ουσ. = ενοίκιο

páltésku, ρήμ. IV συζ. = πληρώνω

triadzătsj, αριθ. = τριάντα

xilárkă, θηλ. ουσ. = χιλιάριχο

ma = πιο

patrudzătsj, αριθ. = σαράντα

dájma, χρον. επίρρ. = πάντοτε

akúmbăru, ρήμ. I συζ. = αγοράζω

nipótu, nipmátă, αρσ-θηλ. ουσ. = ανεπιός, -ιά, εγγονός, -ή

dótu, ουδ. ουσ. = δώρο

alágu, ρήμ. I συζ. = τρέχω

măgăzie, θηλ. ουσ. = κατάστημα

bálă, θηλ. ουσ. = μπάλα

lău, ρήμ. I συζ. = παίρνω

nínga, ακόμη

tsivá, αόρ. αντ. άκλιτη = τίποτα

Păşti, αρσ. ουσ. = Πάσχα

Éstanu, χρον. επίρρ. = φέτος

părinde, αρσ. ουσ. = γονέας

níştitsé, αόρ. αντ. άκλιτη = κάτι

sókru, suákră, αρσ. - θηλ. ουσ. = πεθερός, -ά

kămjăşe, θηλ. ουσ. = πουκάμισο

kumnátu, kumnátă, αρσ. - θηλ. ουσ. = κουνια δος, -α

áltsiva, αόρ. αντ. άκλιτη = κάτι άλλο

Γ. Γραμματικά

α. Το αόριστο άρθρο

		αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ενικός	ON/ ΑΙΤ	únu	únă
	GEN/ ΛΟΤ	a únuj / a únluj	a úneij / a unléij

β. Το οριστικό άρθρο

		αρσ. / ουδ.	θηλ.
Ενικός	ON/ ΑΙΤ	-lu, -lú, -le	-a
	GEN/ ΛΟΤ	a...luj	a...li
Πληθυντικός	ON/ ΑΙΤ	-li	θηλ. / ουδ. -le
	GEN/ ΛΟΤ		a...loru

B. Η ΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

α' τύπος i) άναρθρη κλίση

Ενικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ. / ουδ.	θηλ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	úny fitšóru úny k'ndiku úny fráte a unl'ij fitšóru a unl'ij k'ndiku a unl'ij fráte	únä fjátä a unl'i (unléi) fjátä
Πληθυντικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ.	θηλ. / ουδ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	níšte fitšórij níšte fráts'ij di níšte fitšórij, fráts'ij, fjáte, k'nditse trä níšte fitšórij, fráts'ij, fjáte, k'nditse	níšte fjáte níšte k'nditse

ii) έναρθρη κλίση

Ενικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ. / ουδ.	θηλ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	fitšórlu k'ndiklu frátile a fitšórluj a k'ndikluj a frát'iluj	fjáta a fját'ili
Πληθυντικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ.	θηλ. / ουδ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	fitšórl'i fráts'l'i a fitšórloruj, a frátsloruj, a fját'iloruj, a k'nditsloruj	fjátile k'nditsle

β' τύπος i) άναρθρη κλίση

Ενικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ. / ουδ.	θηλ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	úny fitšóru úny k'ndiku úny fráte di + ON trä + ON	únä fjátä
Πληθυντικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ.	θηλ. / ουδ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	níšte fitšórij níšte fráts'ij di + ON trä + ON	níšte fjáte níšte k'nditse

ii) έναρθρη κλίση

Ενικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ. / ουδ.	θηλ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	fitšórlu k'ndiklu frátile al fitšóru al k'ndiku al fráte	fjáta ali fjátä
Πληθυντικός	ON/ ΑΙΤ	αρσ.	θηλ. / ουδ.
	ΓΕΝ/ ΛΟΤ	fitšórl'i fráts'l'i dila fitšórl'i, fráts'l'i, fjátile, k'nditsle trä fitšórl'i, fráts'l'i, fjátile, k'nditsle	fjátile k'nditsle

Δ. Ασκήσεις

1. Να μεταφραστούν στα ελληνικά οι προτάσεις:

α. Pärindzli a mbl'árimjaj armíñu la kása a kumnátimjaj.

β. Nipótsli nu akúmbärä duärä a páriñloruj; Páriñli la duärä trä nipótsli lä.

2. Να μεταφραστούν στα κουτσοβλαχικά οι προτάσεις:

α. Ο παπás μας δίνει πάντα κάτι στα παιδιά της γειτόνισσάς μου.

β. Περιμένω τον φίλο της αδερφής μου· μένει στο σπίτι του Νίκου.

3. Να κλιθούν τα ονόματα kášaru, butáru, kása, váträ, džóne, džunjápine.

4ο μάθημα

Α. Κείμενο

Ajérij víně akásă úny véklŭ ǵáspe al Γ'ánĭ. Γ'órġi frátiño nu lŭ štĭjá; lŭ vidzú ajéri prótă ǵará. Atsélŭ búnlu ómŭ nu áre búnă kásă; áre únă níkă ši vĭákĭŭ kásă. Préftlu áre únă máre kásă ku mŭltsĭ ši mšátsĭ nudádzĭ. Kása atsjá mária al préftu jášte mŭltu análtă. Kása búna ši náǵa jášte mŭltu skúmbă; va mŭltsĭ parádzĭ.

Aǵáltarij náršimŭ únă máre ikdrumie Zmólku ku níšte mŭltu vrútsĭ kusurínĭ amélĭ. Di alándă sjáră ndrĭápšimŭ únă tiságă ši băgămŭ năúndru mŭlte fayósime: adrămŭ únă mŭltu nóstimă pítă di prášĭ, tiġnisimŭ niskĭndzĭ kiftédzĭ, xáršimŭ vrĭndăúă fréske ǵăúă, lómŭ ši kášŭ. Alándă dzúă nă skulămŭ mŭltu taxná ši le ngărkămŭ túte atsjále luyurĭj pri únă jápă ši kinsimŭ tră Zmólku.

B. Λεξιλόγιο

ajéri, χρον. επίρρ. = χθές
 ýimŭ, ρήμ. IV συζ. = έρχομαι
 véklŭ, vĭákĭe, επίθ. 3ών τύπων = παλιός
 védmŭ, ρήμ. II συζ. = βλέπω
 prótŭ, prótă, επίθ. 4ων τύπων = πρώτος
 ǵará, ουσ. θηλ. = ώρα, φορά
 búnŭ, búnă, επίθ. 4ων τύπων = καλός
 níkŭ, níkă, επίθ. 3ών τύπων = μικρός
 máre, επίθ. 2 τύπων = μεγάλος
 análtu, análtă, επίθ. 4ων τύπων = ψηλός
 nómŭ, náúă, επίθ. 3ών τύπων = καινούριος
 skúmbu, skúmbă, επίθ. 4ων τύπων = ακριβός
 pară, ουσ. αρσ. = χρώμα
 aǵáltarij, χρον. επίρρ. = προχθές
 nérgu, ρήμ. III συζ. = πηγαίνω
 vrútmŭ, vrútă, επίθ. μτχ του ρήμ. νόĭ = αγαπητός
 kusurínŭ, kusurínă, ουσ. αρσ - θηλ = ξάδερφος, -η
 alándu, alándă, αόρ. αντ. = άλλος
 sjáră, ουσ. θηλ. = βράδι
 ndrėgŭ, ρήμ. III συζ. = τακτοποιώ, ταιριάζω
 tiságă, ουσ. θηλ. = δισάκκι

băgŭ, ρημ. I συζ. = βάζω
 năúndru, τοπ. επίρρ. = μέσα
 fayósime ουσ. ουδ. (μόνο πληθ.) = φαγώσιμα
 adărŭ, ρημ. I συζ. = κάνω
 nóstimŭ, nóstimă, επίθ. 4ων τύπων = νόστιμος
 pítă, ουσ. θηλ. = πίτα
 prášŭ, ουσ. αρσ. = πράσο
 tiġnisėskŭ, ρήμ. IV συζ. = τηγανίζω
 niskĭndzĭ, niskĭnde, αόρ. αντ. = κάποιος, -ες
 kiftė, ουσ. αρσ. = κεφτές
 xėrbu, ρημ. III συζ. = βράζω
 vrĭndóĭ, vrĭndăúă, αόρ. αντ. = κανα-δυό
 frėskŭ, frėskă, επίθ. 4ων τύπων = φρέσκος
 óŭ, πληθ. ǵăúă = αυγό
 kášŭ, ουσ. ουδ. = τυρί
 nă skulămŭ = σηκωθήκαμε
 taxná, εδώ χρον. επίρρ. = πρώι
 ngărkŭ, ρήμ. I συζ. = φορτώνω
 luyurie, ουσ. θηλ. = πράγμα
 jápă, ουσ. θηλ. = φοράδα
 kinsėskŭ, ρήμ. IV συζ. = κινώ, ξεκινώ

Γ. Γραμματικά

Α. Ουσιαστικό (χωρίς άρθρο) + επίθετο (χωρίς άρθρο)

i) αρσενικό

Ενικός	ON/ AIT	únŭ fitšórŭ análtu
	GEN/ ΔOT	a unluĭ fitšórŭ análtu
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	nĭšte fitšórĭ análtsĭ
	GEN/ ΔOT	di nĭšte fitšórĭ análtsĭ tră nĭšte fitšórĭ análtsĭ

ii) θηλυκό

Ενικός	ON/ AIT	únă fĭjátă análtă
	GEN/ ΔOT	a unĭėj fĭjátă análtă
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	nĭšte fĭjate análte
	GEN/ ΔOT	di nĭšte nĭšte fĭjate análte tră nĭšte nĭšte fĭjate análte

B. Ουσιαστικό (με άρθρο) + επίθετο (με ή χωρίς άρθρο)

i) αρσενικό

ii) θηλυκό

Ενικός	ON/ AIT	fitšórlu análtu (análtlu)
	GEN/ ΔOT	a fitšórluḡ análtu
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	fitšórfi anátsf̄ (anátsf̄i)
	GEN/ ΔOT	a fitšórlorḡ anátsf̄

Ενικός	ON/ AIT	fjáta análtă (anáta)
	GEN/ ΔOT	a fjátîf̄ij análtă
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	fjátile análte (anátile)
	GEN/ ΔOT	a fjátilorḡ análte

Γ. Ουσιαστικό (με άρθρο) + atsélḡ + επίθετο (με ή χωρίς άρθρο)

i) αρσενικό

ii) θηλυκό

Ενικός	ON/ AIT	fitšórlu atsélḡ análtu (análtlu)
	GEN/ ΔOT	a fitšórluḡ atsilúḡ análtu
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	fitšórfi atsél̄ij anátsf̄ (anátsf̄i)
	GEN/ ΔOT	a fitšórlorḡ atsilóruḡ anátsf̄

Ενικός	ON/ AIT	fjáta atsjă análtă (anáta)
	GEN/ ΔOT	a fjátîf̄ij atsil'éj análtă
Πληθυ- ντικός	ON/ AIT	fjátile atsjále análte (anátile)
	GEN/ ΔOT	a fjátilorḡ atsilóruḡ análte

Ο Αόριστος

1ης συζυγίας

2ης συζυγίας

3ης συζυγίας

4ης συζυγίας

jó	lukráj	kîndáj	šidzúj	biúj	armáșu	ndrêpșu	kinsij	durńij
tíne	lukráșj	kîndáșj	šidzúșj	biúșj	armáșišj	ndrjápșišj	kinsišj	durńišj
élḡ, já	lukră	kîndă	šidzú	biú	armáse	ndrjápse	kinsí	durńí
nóḡ	lukrămuḡ	kîndămuḡ	šidzúmuḡ	biúmuḡ	armásimuḡ	ndrjápsimuḡ	kinsímuḡ	durńímuḡ
vóḡ	lukrátḡ	kîndátḡ	šidzútḡ	biútḡ	armásituḡ	ndrjápsituḡ	kinsítḡ	durńítḡ
él̄ij, jále	lukrără	kîndără	šidzúră	biúră	armásiră	ndrjápsiră	kinsiră	durńiră

Δ. Ασκήσεις

1. Να μεταφραστούν στα ελληνικά οι προτάσεις:

- α. Sórmja xarse tréj máuă ši le mkă.
β. Frátîño vîne ši nă vidzú aḡáltari sjără.

2. Να μεταφραστούν στα κουτσοβλαχικά οι προτάσεις:

- α. Τα ωραία κορίτσια και τα ψηλά αγόρια κάθησαν μαζί.
β. Το ωραίο και μεγάλο σπίτι του παπά μας έχει πολύ μεγάλα δωμάτια.

3. Να σχηματίσετε τον αόριστο των εξής ρημάτων: pitédzu, mîfkḡ, mészku, dóruḡ, plîngu, skótuḡ, xivrésku, xărnésku.

4. Να μεταφερθούν τα κείμενα από τον αόριστο στον ενεστώτα.

5ο μάθημα

Α. Κείμενο

Káthi ánu ýínu tu xará anuástră múltă lúme, mbléri ši bərbátsî, fjáte ši fitšóri dipritúty, di múlte ksjáne xáre. Áltsî di atséli armíny niskínde dzíle ši fúgy agóna: áltsî šedu ma múltu. Xará - nă jášte múltu mšátă ši avdzítă la tútă duńáya, la túte xárule di apruárya ši di dipárte. Duńáya tsi ýíne vjára Sămărina vóru si vjadă bisértsjle ši mănăstírlu, si mfkă mizádzî sérjle la măgăzii, si si alíndă pri múndzî, si vjadă túte mušitátsjle ali xará.

Aši ši jó ku níšte vrútsî sótsî ši kusuríni amélj apufásimj si nă alnămj Zmólku. Di alándă sjáră ndrjápšimj úny tráštu ši băgămj năundru túte mkărjle tsi vryámj si lómj ku nój, únă nóstimă pítă di káşu, niskíndzî kiftédzî tiynisitsî, vríndáuă fréske uáúă xárte; lómj káşu, vríndáuă dumătsî trá sálátă ši niscínde frúte. Alándă dzúă nă mţămj taxná-taxná, ngărkămj túte atsjále luyurij pri úny kály ši kinsímj tútsj dadúnj trá Zmólku. Kálja trá ty munde jášte múltu dipártuásă. Imnămj pátru-tsíndzi órij di kiró. Trikúmj apruárya di fádzj gróşj, kínj análsî ši kétri mărij. Ndzjánă di pri munde vidzúmj álte xáre ši múndzî, príndzímj ši mkămj túte mkărjle tsi avjámj ku nój, šidzúmj pfnă dipurpíndzu ši nă turnămj astără năroj tu xará.

B. Λεξιλόγιο

lúme, θηλ. ουσ. = κόσμος	sălátă, θηλ. ουσ. = σαλάτα
dipritúty, τοπ. επιρρ. = από παντού	frúty, ουδ. ουσ. = φρούτο
ksénj, ksjánă, επιθ. 4ων τύπων = ξένος	mi múty, ρήμ. I ουζ. = σηκονομει
xará, θηλ. ουσ. = χωριό, τόπος	kály, αρσ. ουσ. = άλογο
fúgy, ρήμ. IV ουζ. = φεύγω	dadúnj, τροπ. επιρρ. = μαζί
agóna, χρον. επιρρ. = γρηγορει	kale, θηλ. ουσ. = δρόμος
avdzítă, -ă, επιθ. μτχ. του ρήμ. avdu = ξακου-	dipártosj, dipártuásă, επιθ. 4ων τύπων = μακρυ-
στός	νός
duńáya, θηλ. ουσ. = κόσμος	imnu, ρήμ. I ουζ. = περπατώ
apruárya, τοπ. επιρρ. = κοντά	kiró, ουσ. ουδ. (μόνο ενικ.) = καιρός, χρόνος
dipárte, τοπ. επιρρ. = μακριά	trékj, ρήμ. II ουζ. = περνώ
vjară, θηλ. ουσ. = καλοκαιρι	fagy, αρσ. ουσ. = οξιά
bisjarkă, θηλ. ουσ. = εκκλησία	gróşj, gřuásă, επιθ. 4ων τύπων = χοντρος
mănăstíry, ουδ. ουσ. = μοναστήρι	kíny, αρσ. ουσ. = λείκο
mizé, αρσ. ουσ. = μεζές	katră, θηλ. ουσ. = πέτρα
măgăzie, θηλ. ουσ. = μαγαζί	ndzjană, τοπ. επιρρ. = ψηλά, πάνω
mi alín(d)u, ρήμ. I ουζ. = ανεβάνω	príndzăsku, ρήμ. IV ουζ. = γευματίζω
múnde, αρσ. ουσ. = βουνό	dipurpíndzu, χρον. επιρρ. = αλόγευμα
mušitate, θηλ. ουσ. = ομορφια	mi tórnj, ρήμ. I ουζ. = ελιστρέφω
aši, τροπ. επιρρ. = έτσι	astără, χρον. επιρρ. = το βράδι
sótsj, αρσ. ουσ. = φίλος	năroj, τοπ. επιρρ. = πίσω
apufásésku, ρήμ. IV ουζ. = αποφασίζω	prumuvjară, θηλ. ουσ. = ανουξη
tráшту, ουδ. ουσ. = τορβίς	pfnă, χρον. - τοπ. επιρρ. = ως
mkăre, θηλ. ουσ. = φαγητό	tyămnă, θηλ. ουσ. = φθινόπωρο
dumată, θηλ. ουσ. = τομάτα	

Γ' Γραμματική

Ο Παρατατικός

	1ης συζυγίας		2ης συζυγίας		3ης συζυγίας		4ης συζυγίας	
jó	lukr-ám̄	kînd-ám̄	šid-jám̄	bi-jám̄	armîñ-jám̄	ndrindz-jám̄	kins-jám̄	durn-jám̄
tíne	lukr-áj̄	kînd-áj̄	šid-jáj̄	bi-jáj̄	armîñ-jáj̄	ndrindz-jáj̄	kins-jáj̄	durn-jáj̄
él̄, já	lukr-á	kînd-á	šid-já	bi-já	armîñ-já	ndrindz-já	kins-já	durn-já
nó̄j̄	lukr-ám̄	kînd-ám̄	šid-jám̄	bi-jám̄	armîñ-jám̄	ndrindz-jám̄	kins-jám̄	durn-jám̄
vó̄j̄	lukr-áts̄j̄	kînd-áts̄j̄	šid-játs̄j̄	bi-játs̄j̄	armîñ-játs̄j̄	ndrindz-játs̄j̄	kins-játs̄j̄	durn-játs̄j̄
él̄j̄, jále	lukr-á	kînd-á	šid-já	bi-já	armîñ-já	ndrindz-já	kinsí-já	durn-já

Δ' Ασκήσεις

1. Να μεταφραστούν στα ελληνικά οι προτάσεις:

α. Fádzl'i atsél̄j̄ gróšl'i súnl'i ndzjánã pri mündile atsjó análtlu.

β. Múltã lúme šáde di prumunjára rfnã tjamna tu xára anjástrã.

2. Να μεταφραστούν στα κουτσοβλαχικά οι προτάσεις:

α. Πολύς κόσμος τρώει κάθε βράδι το καλοκαίρι στα μαγαζιά της Σαμαρίνας.

β. Τα ψηλά βουνά, οι χοντρές οξιές και τα ψηλά πεύκα είναι μακριά.

3. Να μεταφερθούν τα ρήματα του πρώτου κειμένου από τον ενεστώτα στον παρατατικό.

6ο μάθημα

A. Κείμενο

Pritúty jášte gíne trã Páští, pritúty uáúã aróše, uámiñi tsi da ši ía duárã. Xuára ju si dúse Níklu si trjáčkã Páštíi jará múltu mušátã. Akló túte íi si pãrírã náúã ši mušáte, pristi lóky mbáde, la dumnidzã súsy, tu bisjãrikã ši tu kásã náúndru. Níklu trikú múltu gíne, nu va íi agãrsjãskã kãnã uárã Páštíi di éstanu. Si adžukã ku kusuríníi íi ši ku sótsíi íi, si alnã pri múndzî, si xãrsí múltu.

Tútã Siptãmfna Máre si dutsjá sérjle la bisjãrikã. Símbãta Máre sjãra tútã fumjál'a si dúsirã la Anástase; si alãksírã, bãgãrã náule stráñe, luárã kãti úny óu ši únã læmbãdã ši kinsírã tútsî dadúny. La bisjãrikã jará adunátã xuára tútã. Si vidzúrã ku tútã duháua, si xiritsírã, si bãšãrã ku tútsî, si xãrsírã múltu. Dzúia di Páští di taxná si adunárã tútã sója la kása al pápu, frípsírã nély ši kukurétsu, kîndãrã, arísrã, ylinsírã pñnã trã príndzu.

B. Λεξιλόγιο

pritúty, τοπ. επίρρ. = παντού
aróšy, aróše, επίθ. 3 τύπων = κόκκινος
íi si pãrírã = του φάνηκαν
pristi, τοπ. επίρρ. πάνω σε
lóky, ουσ. ουδ. = τόπος, χόμα, γη
mbáde, τοπ. επίρρ. = κάτω
dumnidzã, ουσ. αρσ. = ουρανός, θεός
bisjãrikã, ουσ. θηλ. = εκκλησία, ναός
agãrsésku, ρήμ. IV συζ. = ξεχνώ
kãny, kãnã, αόρ. αντ. = κανένας
éstanu, χρον. επίρρ. = φέτος
mi adžóký, ρήμ. I συζ. = παίζω
mi xãrsésku, ρήμ. IV συζ. = χαίρομαι
siptãmfna, ουσ. θηλ. = εβδομάδα
mi dúky, ρήμ. III συζ. = πηγαίνω
Símbãtã, ουσ. θηλ. = Σύμβιβστο

fumjál'e, ουσ. θηλ. = οικογένεια
mi alãksésku, ρήμ. IV συζ. = αλλάζω, ντύνομαι
nýy, náúã, επίθ. 3 τύπων = νέος
strãny, stráñe, ουσ. ουδ. = ρούχα
kãti úny = από ένα
læmbãdã, ουσ. θηλ. = λαμπάδα
xiritsésku, ρήμ. IV, συζ. = χαιρετώ
bãšy, ρήμ. I συζ. = φλώ
sóje, ουσ. θηλ. = σόι, συγγενολόι
frígy, ρήμ. III συζ. = ψήνω
nély, ουσ. αρσ. = αρνί
kukurétsu, ουσ. ουδ. = κοκορέται
arídy, ρήμ. III συζ. = γελώ
ylinsésku, ρήμ. IV συζ. = γλεντώ
príndzu, ουσ. ουδ. = μεσημέρι

Γ Γραμματική

Μεταφωνία: Το φαινόμενο της μεταφωνίας ορίζεται ως μια μεταβολή στα φωνήεντα, η οποία προκαλείται από γειτονικούς φθόγγους και συχνά έχει ως αποτέλεσμα μια σειρά αλλαγών στην ιστορική εξέλιξη μιας γλώσσας από το ένα στάδιο στο επόμενο. Στα ΚΒ το φαινόμενο παρουσιάζεται με τη μορφή της υποχωρητικής μεταφωνίας, το φωνήεν δηλ. της επόμενης συλλαβής επηρεάζει το φωνήεν της προηγούμενης. Τον καθοριστικό ρόλο για τη μεταφωνική αλλαγή παίζει το φωνήεν της τελικής συλλαβής:

1. Αν η τελική συλλαβή περιέχει ένα κλειστό φωνήεν (i, î, u), η αμέσως προηγούμενη συλλαβή, εφόσον τονίζεται, θα εμφανίζει ένα από τα ενδιάμεσα φωνήεντα (é, ä, ó):

axuléšti pitédzî axulésku	séri péštsî mésku	vékli albétsî pitédzu	méšti vérdzî xéru	ndrédzi véklu	ndrégu		
zbrášku zbrášti	ngîldzášku ngîldzášti	bărgi	mări	arăxi	arătsi	axtări	
dórmu dórni skótsî	skótu sórî apórtsî	sóru bróšti nódzî	nódu bótsî	lišóru lišórî	gólu gólî	škíópu škíókî	apórtu

2. Στην περίπτωση που τη θέση των τριών κλειστών πάρει ένα ενδιάμεσο (e, o), τότε το τονισμένο ενδιάμεσο της προηγούμενης συλλαβής (é, ä, ó) γίνεται αντίστοιχα já, á, uá:

axuljášte axuljáškă	mjášte mjáškă	piášte pitjádză	vjákle xjáră	vjárde sjáră	albjátsă	ndrjágă	
zbrášte zbráškă	ngîldzášte ngîldzáškă	aráfe bárbă	máre	arátse	axtáre		
duárme duármă	skuáte skuátă	nuáde suáră	buátse nuádă	guále bruáškă	škíuápe škíuápă apuártă	akuală guală	lišuară

Δ' Ασκήσεις

1. Να μεταφραστούν στα ελληνικά οι προτάσεις:

- α. Tră Păști nă dúsimu tútsî la bisjârikă.
β. Κάθι Păști mkămu, uăuă xărte ši fridzému héli.

2. Να μεταφραστούν στα κουτσοβλαχικά οι προτάσεις:

- α. Πολύς κόσμος τα βράδια της Μεγάλης Εβδομάδας πηγαίνει στην εκκλησία.
β. Πηγες στο χωριό σου να περάσεις το Πάσχα ή έμεινες εδώ;

3. Να εφαρμόσετε τη μεταφωνία στις λέξεις:

sémnu	πληθ. -e
kárte	πληθ. -i
pésku	πληθ. -i
járbă	πληθ. -i
puártă	πληθ. -i
lémnu	πληθ. -e

7ο μάθημα

A. Κείμενο

-O laj Mitri, tsi sj fátse?

-Gíne, laj Kóle, tíne pále.

-Šj jó gíne xímũ. Kúmũ ti dútsj ku lúkru lu?

-Ašj šj ašj, nu áre mútu lúkru éstanũ. Nu li štíj šj tíne?

-Ba, éstanũ jó mi dúkũ ma gíne di ánu. Katakúmũ štíj, tsfínu únã mãğázie ku tšórdzi, ku kilíni, xaládzi, patáki šj álte axtári luγurij di lfnã. Di méslu tsi trikú axursirá sj ájbã trávikse túte atsjále. Šj jó nu pótu sj dukésku tsi sj fátse.

-A ba, nój nã tsémũ di láju ka ma láju. Avémũ ku xíl'lu-n atsjá mãğázia tsi štíj ku kášuri. Nu sj mínã tsivá. Nékã kášlu búnũ áre éstanũ trávikse, nékã kaskäváulo. Dzíkũ kã adúsirá di nafurã ma éftine kášuri. Djaruá duńáua nu áu parádzi. Mónaxa giza fúdze θjámã ma mútu. U ía duńáua trá pite kã jášte šj ma éftinã. Di alánde nu džmũ tsivá.

-Mi ti siklitsjá, vre fráte, atsjále trápšimũ šj nój ánu šj andžartsu, li štíj. Lúkrile anuástre atsjále áu; póte gíne, póte slábũ. Va sj tuárnã sféra.

-Ku atsjá ilpídã bãnãmũ šj nój. Di akló ši nglo...

B. Λεξιλόγιο

pále, .χρον. επίρρ. = πάλι
 lúkru, ουδ. ουσ. = δουλειά
 ánu, χρον. επίρρ. = πέρσι
 katakúmũ, τροπ. επίρρ. καταπώς
 tsfínu, ρήμ. II συζ. = κρατώ
 tšórgã, θηλ. ουσ. = βελέντζα
 kilíme, θηλ. ουσ. = κιλίμι
 xalí, xaládzi, αρσ. ουσ. = ααλί
 patáke, θηλ. ουσ. = πατάκι
 lfnã, θηλ. ουσ. = μαλλί.
 méslu, ουδ. ουσ. = μήνας
 axursésku, ρήμ. IV συζ. = αρχίζω
 trávikse, θηλ. ουσ. = ζήτηση, κατανάλωση
 dukésku, ρήμ. IV συζ. = καταλαβαίνω
 láju, επίθ. 3 τύπων = μαύρος
 xíl'ũ, αρσ. ουσ. = γιος
 mínũ, ρήμ. I συζ. = κουνάω
 nékã...nékã = ούτε...ούτε

kášũ búnũ = τυρί φέτα
 kaskäváulo, ουδ. ουσ. = κεφαλοτύρι
 nafurã, τοπ. επίρρ. = έξω
 éftinu, επίθ. 4 τύπων = φτηνός
 parã, parádzi, αρσ. ουσ. = χρήματα
 mónaxa, ποσ. επίρρ. = μόνο
 gízã, θηλ. ουσ. = μυζήθρα
 θjámã, ποσ. επίρρ. = λίγο
 mi siklitsésku, ρήμ. IV συζ. = στενοχωριέμαι
 trágũ, ρήμ. III συζ. = τραβώ
 andžartsu, χρον. επίρρ. = πρόπερσι
 póte...póte = άλλοτε...άλλοτε
 slábũ, επίθ. 4 τύπων = κακός
 tómu, ρήμ. I συζ. = γυρίζω
 sféřã, θηλ. ουσ. = σφαίρα
 ilpídã, θηλ. ουσ. = ελπίδα
 bãnédzũ, ρήμ. I συζ. = ζω
 nglo, τοπ. επίρρ. = πέρα

Γ' Γραμματική

Αυτοπαθής κλίση, βλ. Κατσάνης, Ντίνας 1990: Γραμματική της Κοινής Κουτσοβλαχικής, σελ. 105.

Ενεστώτας		Παρατατικός		Αόριστος	
ιό	mi dúku	ιό	mi dutsjámu	ιό	mi dúxu
τίne	ti dútsi	τίne	ti dutsjái	τίne	ti dúsiði
έλυ, já	si dútse	έλυ, já	si dutsjá	έλυ, já	si dúse
νόι	nă dutsémũ	νόι	nă dutsjámu	νόι	nă dúsimũ
νόι	vă dutsétsĩ	νόι	vă dutsjátsĩ	νόι	vă dúsitũ
έιĩ, jále	si dúku	έιĩ, jále	si dutsjá	έιĩ, jále	si dúsiră

Δ' Άσκηση

Να γράψετε και να διαβάσετε ένα δικό σας διάλογο.

8ο μάθημα

Α. Κείμενο

-A lja Kúlă, tsi adărj, kaliméra.

-Kaliméra, Lénă, gíne, vój kúmŭ xítsî?

-Gíne xímŭ ŝj nój, nă kirúmŭ dípu ŝj apudípu, lja Kúlă. Tútsî gíne akásă, fitšórl'i, nipótsli, sukrímja-tŝî?

-Gíne, dóksă Lj. A, ŝj nu mi agărsésku ŝj ti akălisésku. Pajmíne avémŭ númtă; surămŭ Stérŷa.

-Alíthă? Stéfane búne.

-Kúmŭ trjătse kirólu... Unŭ ánŭ trikú di kíndu si isusí. Nu ptémŭ si li alăsămŭ fitšórl'i áltu isusítsî. Nă angăsăésku ŝj di la kúskriŝi. Tră atŝjă nu nă vidémŭ la duńăuă. Štîj tóra tíne, li trikúŝj, itimăŝj, dúkă - vńjtă la kúskra. Akătsămŭ kásă tră fitšórlj, kă vaj armíňă axórgă, ŝj u ndridzémŭ, si apurtămŭ prika... Trjătse kirólu.

-Aĭ díke, aŝi jáŝte, kărj nu sură ŝj nu mărtă... Šj jó kíndu mărtăj Stéla, atŝjále avjámŭ. Nój jarámŭ ŝj dipărte di ġambrólu, jará nínga ma ġrjále lúkrile. Ió li trápŝu túte. Dġapŭá kúskriŝi anóŝtri ŝj trágu mări, li vřjă túte plúŝie ŝj arxundikéŝti. Akălisíră la númtă tútu mări ŭámińi, ipurġádzĭ, vuliftádzĭ, stratiġádzĭ... Šj nivjăsta prindġă si li ġursġăskă tútsî atsélĭ ksénli. Šj katakúmŭ dukéŝti várlu tútu kădzú pri jó. Mána ali nivjăste li trădze túte. Tíne nŭ áj anánge, xĭj májka al ġambró. Va tŝî li adără ma mútŝle; va li áfli étime. Aŝi jáŝte... Stéfane búne, si lĭ ġirġisésŝti, ŝj vă băńġádză.

-Šj xĭj gíne, Lenă, ifxaristó. Áġdi ŝj tíne la Xăġġa tóra. Suăkră!

B. Λεξιλόγιο

kérŭ, ρήμ. II συζ. = χάνω
 dípu ŝj apudípu = εντελώς
 sukrímja = τα πεθερικά
 dóksă Lj = δόξα τω Θεώ
 akălisésku, ρήμ. IV συζ. = καλώ
 pajmíne, χρον. επίρρ. = μεθαύριο
 númtă, θηλ. ουσ. = γάμος
 alíthă, θηλ. ουσ. = αλήθεια
 stéfane búne = καλά στέφανα
 isusésku, ρήμ. IV συζ. = αρραβωνιάζω
 angăsăésku, ρήμ. IV συζ. = αναγκάζω, πιέζω
 kúskru, -ă = συμπέθερος, -a
 itimăŝie, θηλ. ουσ. = ετοιμασία
 dúkă - vńjtă = πήγαινε - έλα
 akătsŭ, ρήμ. I συζ. = πιάνω
 axórgă, τοπ. επίρρ. = χωριστά
 díke, θηλ. ουσ. = δίκιο

kărj, ερωτ. αντ. = ποιος
 sórgŭ, ρήμ. I συζ. = παντρεύω (επί ανδρών)
 măritŭ, ρήμ. I συζ. = παντρεύω (επί γυναικών)
 ġambró, αρσ. ουσ. = γαμπρός
 plúŝiu, επίθ 3 τύπων = πλούσιος
 arxundikésku, επίθ. 4 τύπων = αρχοντικός
 akălisésku, ρήμ IV συζ. = καλώ
 númtă, θηλ. ουσ. = γάμος
 ipurġó, αρσ. ουσ. = υπουργός
 vuliftĭ, αρσ. ουσ. = βουλευτής
 stratiġó, αρσ. ουσ. = στρατηγός
 ġursésku, ρήμ. IV συζ. = δωρίζω
 vărŭ, ουδ. ουσ. = βάρος
 anánge, θηλ. ουσ. = ανάγκη
 májka, θηλ. ουσ. = μάνα
 étime, επίθ. 4 τύπων.
 ġirġisésku, ρήμ. IV συζ. = κερδίζω

Γ' Άσκηση

Να γράψετε και να διαβάσετε ένα δικό σας διάλογο.

9o μύθημα

A. Κείμενο

Vúlpja šj arítšlu

Iará únă vúlpe šj cu únu arítšx si akătsără furtătsî. Dikarj si akătsără furtătsî, dzîtse vúlþja:

–E tíne furtáte, kărj arădérj štíj? Míne štíu únu sákx šj únă xăráyē dj arădérj .

–E tíne surátă, míne štíu tréj guále múnge.

Sj dúse mútu kiró, dzîtse vúlþja:

–Aj sj nă dutsémx sj furămı aúă.

–Aj sj nirdzémı, dzîse šj arítšlu.

Sj dúsiră tu ayíne, arítšlu mkă tsi mkă šj sj arukutí šj sj ngărkă di aúă šj kinsí kálja. Vúlpja, mkă šj já tsi mkă, lo šj vrîndáuă n-gúră, šj aj sj fúgă kálja. Kúmı fudzjá kálja, kítı vrjá sj jásă ditu ayíne, kálkă păyída šj sj akătsă tu păyída.

–E arítšx fráte, mi akătsáj tu păyída. Fă, spúne kúmı să...

–E, tsi si spúnı míne, tíne štíj únă xăráyē, únu sákx di mindžúnj, štíj tíne. Štíj kúmı sj arîdzî.

–Lele, arítšx fráte, nu štíu, tíne si nj spúnj kúmı si askápu.

–Em kúmı sj askákj, va tsî spúnı. Tíne míne taxná va ti fátsj psuáxe, šj élı va ýiná, nikukírı, va ti skuátă ditı păyída, va ti ľa, va ti arúkă nafuără, va ti agudjăskă ku tşórlı sj va ti alásă mbăde. Elı djapuă va fúgă šj tíne va ti mútsî, va u bádzj tu tşuăre šj va skákj.

Aší sj adrá kúmı dzîse arítšlu. Apirí taxná, víne nikukírı ali ayíne, mundrjăşte, vúlþja.

–A, vúlpe, mkăşj aúă, ama vidzúşj tsi pătsfşj, kripăşj di mkăre.

U skuáte ditı păyída, u apuártă náparte, skăpă vúlþja. Dúpă vrăndáuă dzfle, dzîtse arítšlu:

–Aj sj nirdzémı, surátă, sj furămı aúă.

–Aj nă, dzîtse vúlþja.

Sj dúsiră tu áltă ayíne, furără, mkără. Arítšlu sj ngărkă di aúă, lo kálja šj vdzi tră akăsă-ľ. Vúlpja kúmı sj jásă, taxa sj vidjá di auă, sj vidjá di akló, fátse kătră náparte, kálkă tu păyída, tsak sj akătsă di tşóru.

–Lele, arítšx fráte, spúni nj kúmı si skápu.

–Em tíne štíj únă furtje di mindžúnj, nu pótsî si skákj?

–Na si nj spúnj tíne kă li agărsij túte.

–Avde auă, dzîtse arítšlu: Kíndu va ýiná taxná afindikólu, tíne va stáj frónimă, frónimă, nu áre si mundrėşti kătră élı, va tsî aj aplikătsî óklíľi šj dipúse uréklíle, va ýiná élı kătră tíne šj va ti agudjăskă ku kărlıglı. “E, va tsî dzfıkă, kúmı mkăşj aúăle

aší tóra va páltésti". Va ti skuátă ditu pǎgída, va ti bágă tu tşuáre, va ti stríngă tra si ti tále. Itsi va bágă mǐna n-džépe si skuátă kăstúra, tîne va l mǐşti mǐna, atsélv va si aspáră, va ti alásă, şi tîne vaj fúdzj.

Aší sj adră alándă dzúă şi skăpă pále vúlpija.

B. Λεξιλόγιο

vúlpe, θηλ. ουσ. = αλεπού	agudésku, ρήμ. IV συζ. = χτυπώ
arítşu, ουδ. ουσ. = σκαντζόχοιρος	tşótu, ουδ. ουσ. = πόδι
furtátu, surátă, αρσ/θηλ. ουσ. = βλάμης, -ισσα, αδελφοποιτός	alásu, ρήμ. I συζ. = αφήνω
dikari, σαν (αιτιολ. χρον.)	mútu, ρήμ. I συζ. = σηκώνω
arădjăre, θηλ. ουσ. = ξεγέλασμα, απάτη	ăpiră, απρόσ. ρήμ. IV συζ. = ξημερώνει
săku, αρσ. ουσ. = σακί	mundrésku, ρήμ. IV συζ. = κοιτάζω
xărăge, θηλ. ουσ. = μεγάλος μάλλινος σάκος	pátu, ρήμ. IV συζ. = παθαίνω
gólj, επίθ. 4 τύπων = άδειος	krépu, ρήμ. I συζ. = σκάω
múnge = μόνο	apórtu, ρήμ. I συζ. = κουβαλώ
fútu, ρήμ. I συζ. = κλέβω	agărsésku, ρήμ. IV συζ. = ξεχνώ
ăúă, θηλ. ουσ. = σταφύλι, -ια	afindikó, αρσ. ουσ. = αφεντικό
nérgu, ρήμ. III συζ. = πηγαίνω.	frónimj, επίθ. 4 τύπων = φρόνιμος
ăgíne, θηλ. ουσ. = αμπέλι	apléku, ρήμ. I συζ. = γέρονω
arukutésku, ρήμ. IV συζ. = κυλιέμαι	óklu, αρσ. ουσ. = μάτι
gúra, θηλ. ουσ. = στόμα	dipúnj, ρήμ. III συζ. = κατεβάζω
ésu, ρήμ. IV συζ. = βγαίνω	urjăkl'e, θηλ. ουσ. = αυτί
kálku, ρήμ. I συζ. = πατώ	kărlígu, ουδ. ουσ. = κλίτσα
păgída, θηλ. ουσ. = παγίδα	páltésku, ρήμ. IV συζ. = πληρώνω
spúnj, ρήμ. III συζ. = δείχνω	stríngu, ρήμ. III συζ. = σφίγγω
mindžúne, θηλ. ουσ. = ψέμα	tálu, ρήμ. III συζ. = κόβω
arídu, ρήμ. III συζ. = γελάω	ítsi, χρον. επίρρ. = μόλις
taxpă, χρον. επίρρ. = άυριο	džépe, θηλ. ουσ. = τσέπη
psóxu, επίθ. 3 τύπων = ψόφιος	kăstúra, θηλ. ουσ. = σουγιάς
nikukírj, αρσ. ουσ. = νοικοκύρης	mǐşku, ρήμ. I συζ. = δαγκώνω
skótu, ρήμ. III συζ. = βγάζω	aspáru, ρήμ. I συζ. = τρομάζω

Γ' Άσκηση

Να γράψετε και να διαβάσετε ένα δικό σας παραμύθι, ιστορία, ανέκδοτο.

10ο μάθημα

Κατάταξη των επιθέτων

Τα επίθετα της ΚΒ κατατάσσονται σύμφωνα με τον αριθμό των μορφολογικών τύπων που εμφανίζουν τα τρία γένη στον ενικό και πληθυντικό αριθμό ως εξής:

α) επίθετα τεσσάρων τύπων: Όσα έχουν διαφορετικό τύπο για το αρσενικό και το θηλυκό και στους δύο αριθμούς. Διάκριση του ουδετέρου γένους δε γίνεται γιατί –όπως και τα ουσιαστικά– στον ενικό χρησιμοποιούν τον τύπο του αρσενικού γένους και στον πληθυντικό τον τύπο του θηλυκού, π.χ.

búnyx καλός, -ό,	búňă καλή	– búňī καλοί,	búne, καλές, -ά
álbu άσπρος, -ο,	álbă άσπρη	– álgi άσπροι,	álbe άσπρες, -α
gréyx βαρύς, -ύ,	grjáxă βαριά	– gréj βαρείς,	grjále βαριές, -ία

β) επίθετα τριών τύπων:

i) Όσα έχουν διαφορετικό τύπο για το αρσενικό και το θηλυκό στον ενικό αριθμό και συγκρητισμό αρσενικού - θηλυκού στον πληθυντικό, π.χ.

lúngu μακρύς, -ύ,	lúngă μακριά	– lúndzi μακροί, μακριές, μακριά
vékli παλιός, -ιό,	vjákľe παλιά	– vékľi παλιοί, παλιές, παλιά

ii) Όσα έχουν έναν τύπο για το αρσενικό ενκού και έναν για το αρσενικό πληθυντικού και συγκρητισμό ενικού - πληθυντικού για το θηλυκό, π.χ.

aróšyx κόκκινος, -ο,	– aróšj κόκκινοι,	aróše κόκκινη, κόκκινες, κόκκινα
póm νέος, -ο,	– pój νέοι,	nyáxă νέα, νέες, νέα

γ) δύο τύπων: Όσα εμφανίζουν συγκρητισμό αρσενικού - θηλυκού γένους και στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό.

máre μεγάλος, -η, -ο	– mářj μεγάλοι, -ες, -α
arátse κρύος, -α, -ο	– arátsj κρύοι, -ες, -α

Οι συζυγίες των ρημάτων

1η συζυγία: Σ' αυτήν ανήκουν όσα ρήματα έχουν στον αόριστο επίθημα -a-: π.χ. skárx, skáráj, τελειώνω, τέλειωσα, lukredz, lukráj δουλεύω, δούλεψα. Στη συζυγία αυτή με κριτήριο το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα μπορούμε να διακρίνουμε δύο υποκατηγορίες: i) όσα έχουν επίθημα -a-: skárx, skárámx, και ii) όσα έχουν επίθημα -é-: mólj, mulémx (mblémx), μαλακώνω, iskédz, iskémx, ισιώνω.

2η συζυγία: Σ' αυτήν ανήκουν όσα ρήματα έχουν στον άόριστο επίθημα -u-: π.χ. ngáru, ngǎrǔj, χωρώ, χώρεσα, védu, vidzǔj, βλέπω, είδα.

3η συζυγία: Σ' αυτήν ανήκουν όσα ρήματα έχουν στον άόριστο επίθημα -e-, το οποίο πραγματώνεται -i- στα νότια ιδιώματα, λόγω κώφωσης, και -e- στα βόρεια ιδιώματα. Το επίθημα αυτό στο πρώτο πρόσωπο του άορίστου παρουσιάζεται με μηδενισμένη μορφή, π.χ.

adúku,	adúšǔ,	adúšišǔ ή adusésǔ	φέρνω, έφερα, έφερες
dzǐku,	dzǐšǔ,	dzǐšišǔ ή dzǐsésǔ	λέω, είπα, είπες
arúpu,	arúpsǔ,	arúpsǐšǔ ή arupsésǔ	σχίζω, έσχισα, έσχισες
armǐnu,	armásǔ,	armásǐšǔ ή armăsésǔ	μένω, έμεινα, έμεινες

4η συζυγία: Στη συζυγία αυτή διακρίνουμε δύο υποκατηγορίες: i) όσα ρήματα έχουν στον άόριστο επίθημα -i- (είναι εκείνα που έχουν χαρακτήρα οποιοδήποτε σύμφωνο εκτός από οδοντικό), π.χ.

dórmu, durǐj	κοιμάμαι, κοιμήθηκα
xivrésku, xivrǐj	αρρωσταίνω, αρρώστησα
fúgu, fudzǐj (vdzǐj)	φεύγω, έφυγα

ii) όσα ρήματα έχουν στον άόριστο επίθημα -ǐ- (είναι εκείνα που έχουν χαρακτήρα οδοντικό σύμφωνο), π.χ.

ávdu, avdzǐj,	ακούω, άκουσα
pátu, pǎtsǐj	παθαίνω, έπαθα

10 μάθημα

A. Κείμενο

Nu n̄ ti ar̄fde f̄jātā n̄ikā,
nu ýina la nój, f̄jātā n̄ikā.
Nój nā avému mún̄de análtu
š̄j nu vaj póts̄j tra si tréts̄j.

Petrunik̄le va n̄ mi f̄áku
š̄j mún̄dile va l trék̄u, o laj džóne,
š̄j jó la vój vaj ýinu.

Nój nā avému amár̄ja apruár̄ja
š̄j nu vaj póts̄j tra si tréts̄j.

Pésku máre va n̄ mi f̄áku
š̄j amár̄ja va n̄ u trék̄u, o laj džóne,
š̄j jó la vój vaj ýinu.

Nu ýina la nój, lja f̄jātā
nu vaj póts̄j tra si tréts̄j.
Nój avému suāk̄rā aráuā
š̄j nu vaj póts̄j tra si tréts̄j.

Suāk̄ra aráuā, nóra búnā
páli vaj tritsém̄u, o laj džóne,
š̄j jó la vój vaj ýinu.

Nój avému simfádā aráuā
š̄j nu vaj póts̄j tra si tréts̄j.

Simfáda aráuā, nivjāsta búnā
d̄uáli vaj tritsém̄u, o laj džóne,
š̄j di pér̄j va nā akātsām̄u.

B. Λεξιλόγιο

petrunik̄le, θηλ. ουσ. = πέριδικα
džóne, αρσ. ουσ. = νέος, παλληγάρι
š̄j jó la vój vaj ýinu.
amár̄e, θηλ. ουσ. = θάλασσα
apruár̄ja, τοπ. επίρρ. = κοντά
pésku, αρσ. ουσ. = ψάρι

arāu, aráuā, επίθ. 4 τύπων = κακός, δύστροπος
nóra, θηλ. ουσ. = νύφη
páli, επίρρ. = πάλι
simfádā, θηλ. ουσ. = συννικιάδα
pér̄u, αρσ. ουσ. = τρίχα, μαλλιά

Γ. Γραμματική

A. (επανάληψη από το μάθημα 10) 3η συζυγία: Σ' αυτήν ανήζουν όσα ρήματα έχουν στον αόριστο επίθημα -e-, το οποίο πραγματώνεται -i- στα νότια ιδιώματα, λόγω ζάφωσης, και -e- στα βόρεια ιδιώματα. Το επίθημα αυτό στο πρώτο πρόσωπο του αορίστου παρουσιάζεται με μηδενισμένη μορφή, π.χ.

adúku,	adúšu,	adúšiši ή aduséšj	φέρνω, έφερα, έφερες
džíku,	džíšu,	džíšiši ή džíséšj	λέω, είπα, είπες
arúpu,	arúpsu,	arúpsiši ή arupséšj	σχιζώ, έσχισα, έσχισες
armínu,	armásu,	armásiši ή armáséšj	μένω, έμεινα, έμεινες

4η συζυγία: Στη συζυγία αυτή διακρίνουμε δύο υποκατηγορίες: i) όσα ρήματα έχουν στον αόριστο επίθημα -i- (είναι εκείνα που έχουν χαρακτήρα οποιοδήποτε σύμφωνο εκτός από οδοντικό), π.χ.

dórmu, durníĭ	κοιμάμαι, κοιμήθηκα
čivrésku, čivriĭ	αρρωσταίνω, αρρώστησα
lúgŭ, fudzij (vdzij)	φεύγω, έφυγα

ii) όσα ρήματα έχουν στον αόριστο επίθημα -ĭ- (είναι εκείνα που έχουν χαρακτήρα οδοντικό σύμφωνο), π.χ.

ávdŭ, avdzĭĭ,	ακούω, άκουσα
pátŭ, pätšĭĭ	παθαίνω, έπαθα

B. Υποτακτική

Ενεστώτας sǎ/si+οριστική ενεστώτα (στις συζυγίες II, III, IV διαφέρει από τον αντίστοιχο της οριστικής στο 3. και 6. πρόσωπο)

Ενεστώτας Υποτακτικής

Γ. Οριστική Μέλλοντα: ναĭ ή va sǎ/si + υποτακτική ενεστώτα

1ης συζυγίας	2ης συζυγίας		3ης συζυγίας		4ης συζυγίας		
sǎ/si lukrédzu	mĭkŭ	šédŭ	dórŭ	dzĭkŭ	armĭnŭ	dórmŭ	ávdu
sǎ/si lukrédzĭ	mĭtsĭ	šédzĭ	dórĭ	dzĭtsĭ	armĭnĭ	dórnĭ	ávdzĭ
sǎ/si lukriádžǎ	mĭkǎ	šádǎ	duárǎ	dzĭkǎ	armĭnǎ	duármǎ	ávďǎ
sǎ/si lukrǎmŭ	mkǎmŭ	šidémŭ	durémŭ	dzĭtsémŭ	armĭnéŭ	durnímŭ	avdzĭmŭ
sǎ/si lukrátšĭ	mkátšĭ	šidétsĭ	durétsĭ	dzĭtsétsĭ	armĭnétsĭ	durnítsĭ	avdzĭtsĭ
sǎ/si lukriádžǎ	mĭkǎ	šádǎ	duárǎ	dzĭkǎ	armĭnǎ	duármǎ	ávďǎ

Δ΄ Άσκηση

Να κλίνεται δύο ρήματα από κάθε συζυγία στην Υποτακτική Ενεστώτα και την Οριστική Μέλλοντα.

Treil'i fratsî ši fjata di la Aestă Duñauă

1. Ună ȳară ši unȳ kiro ȳara unȳ tată ku treȳ fitșorȳ. Avȳa tu pirivoli lă ši unȳ merȳ tsi fătșja mȳare, ala mȳarile tutȳ lă li mka ši nu ptȳa si vȳatsă, kare să li mfkă ši lă dzfse tatuso sȳ dukă serȳle sȳ veagle merlu ku sirauă.

2. Protȳ sȳ duse marle fitșorȳ. Dikariȳ duse, vige pfnă tamisanixta dȳapȳa sȳ băgă. Dikariȳ apudurni fitșorlu, sȳ duse Lamna ši lo merlu ši vdzi. Kfnđu si mtă fitșorlu, vidzu kă ȳara tăl'atu merlu ši sȳ duse akasă ši dzfse a tatusuȳ că "ni furară pale merlu".

3. Alandă sȳară sȳ duse miseȳlu fitșorȳ. Șȳ atselȳ vige pfnă tamisanixta. Kfnđu sȳ nglină, si băgă. Kfnđu si băgă, apudurni ši viñe ši la elȳ Lamna ši tăle ši alandu merȳ ši vdzi. Atselȳ si mtă ši, kfnđu vidzu kă ȳara tăl'atu merlu, sȳ duse akasă ši dzfse ši elȳ a tatusui, că lu tăl'ară merlu.

4. Sȳara sȳ duse ma niku fitșorȳ ši lȳ dzfsiră fratsli lȳ: "Katakum nă dusimȳ noȳ ši nu adrămu tsiva, ši tine idȳile vaj adariȳ". Șȳ elu lă dzfse kă "Io va mi duku ši va u vatămu". Șȳ sȳ duse fitșorlu. Kfnđu si duse, si băgă. Kfnđu viñe misanixta, si mtă ši șidzu analtu pri merȳ ši vidzu kă sȳ vidzu ună mare Lamne ši apruke merlu ši, kfnđu tȳase sȳ tal'e merlu, lȳ arkă ku tfeka ši u lăvui șȳ băgă si lȳ kūră multu sfndze. Elu si xărsi ši sȳ duse akasă ši dzfse a tatusuȳ ši a fratslor ši lă dzfse kă "Io u aflaj Lamna ši u lăvuȳ ši sȳ nă dutsemȳ dadunȳ ši u aflămu".

5. Șȳ sȳ adunară șian treil'i fratsî ši sȳ dusiră. Lȳară di năpoj sfndzile, aflară guva, ȳu avȳa indrată, ši lă dzfse fratile atsȳo niku: "Ligatsî mi ku funȳa sȳ dipunȳ hambla". Șȳ kfnđu dipuse aklo, află treȳ fiate.

6. Fȳatile axursiră sȳ plfngă ši lȳ dzfsiră: "Tsi vreȳ tine aȳa? Muma nă ȳaste Lamne șȳ va ti mfkă". Șȳ elȳ lă dzfse: "Iu ȳaste o?". Șȳ indră tu nudă, aklo ȳu durna, ši lȳ dzfsiră fiatile: "Muma nă viñe lăvuită ši artșată". Indră fitșorlu șȳ u vătămă ši sȳ xărsiră fȳatile multu ši lă dzfse fitșorlu kă "Io va vă skotu tora susȳ".

7. Ligă marȳa prota ši u scȳase susȳ la ma marle frate. Dȳapȳa ligă miseȳa soră tră miseȳlu frate ši dȳapȳa dzfse ali ma nika, ma nika li dzfse: "Tine va mi skotsî ȳo (mine) susȳ, ala fratsli tsî va tsî tal'e atsȳȳa funȳa, kă ximu ma mșată. Ieșȳ tine prota șȳ dȳapȳa tine va mi skotsî șȳ ȳo (mine)". Ala fitșorlu lȳ dzfse: "Fratsli nȳ nu nȳ tal'e aña funȳa". Șȳ ligă fjata șȳ u skȳasiră fratsli susȳ. Dȳapȳa fȳatsiră, katakum lȳ avȳa dzfsă fjata atsȳa nika a fitșorluȳ.

8. Ala fjata atsȳa, prutȳ sȳ ȳasă, avȳa dată a fitșorluȳ treȳ perȳ ši lȳ avȳa dzfsă: "Kfnđu vaj eșȳ la Aestă Duñaua, sȳ aprindzî unlu perȳ șȳ vaj ȳasă ună klotșe ku pulȳ ši atumdzȳa vaj dukesku eȳ kă ișȳșȳ la Aestă Duñaua. Dȳapȳa sȳ aprindzî șȳ alandu perȳ șȳ vaj ȳasă ună zărkađe șȳ unȳ l'epre. Șȳ dȳapȳa alandu perȳ șȳ vaj ȳasă ună ȳapă".

B. Λεξιλόγιο

Aestã Duńauã, Duńaua di susũ, Lumja di susũ = tíndu, ρ. III συζ. = απλώνω	
Ο Επάνω κόσμος.	lãnvuiésku, ρ. IV συζ. = λαβώνω
Alandã Duńauã, Duńaua din ǵosu, Lumja di xima = Ο Κάτω Κόσμος.	Treilǵi fratsǵi ři řjata di la Aestã sǵndze, ουσ. ουδ. = αίμα
Duńauã	nãroǵi, επίρρ. τοπ. = πίσω
tatã, αρσ. ουσ. = πατέρας	ǵunã, θηλ. ουσ. = τρύπα
meřũ, ουδ. ουσ. = μηλιά	léǵũ, ρ. I συζ. = δένω
siraũã, θηλ. ουσ. = σειρά	fune, θηλ. ουσ. = τριχιά
mi báǵũ, ρ. I συζ. = ξαπλώνω, κοιμάμαι	plǵnǵu, ρ. III συζ. = κλαίω
tãlũ, ρ. I συζ. = κόβω	mi artřésku, ρ. I συζ. = θυμώνω
fũřũ, ρ. I συζ. = κλέβω	apřindu, ρ. III συζ. = ανάβω
miřeu, επίθ. 4 τύπων = μεσαίος	peřũ, ουσ. αρσ. = τριχία
mi nǵlǵnũ, ρ. I συζ. = νυστάζω	klotře, θηλ. ουσ. = κλόσα
iđǵu, επίθ. 4 τύπων = ίδιος	zãřkađe, θηλ. ουσ. = ζαρκάδι
vatařũ, ρ. I συζ. = σκοτώνω	řepre, αρσ. ουσ. = λαγός
apřokũ, ρ. I συζ. = πλησιάζω	řarã, θηλ. ουσ. = φοράδα

Γ' Γραμματική

Παρατατικός: Θέμα του ενεστώτα + προσωπικές καταλήξεις

A' συζυγία	B' συζυγία	Γ' συζυγία	Δ' συζυγία
-ãmu	-ǵãmu	-ǵãmu	-(ǵ)ãmu
-ã	-ǵã	-ǵã	-(ǵ)ã
-ã	-ǵã	-ǵã	-(ǵ)ã
-ãmu	-ǵãmu	-ǵãmu	-(ǵ)ãmu
-ãtsǵ	-ǵãtsǵ	-ǵãtsǵ	-(ǵ)ãtsǵ
-ã	-ǵã	-ǵã	-(ǵ)ã

1. Υπονοείται από την ουράνωση που προκαλεί στο σύμφωνο που προηγείται.

Παρακείμενος: Ενεστώτας του βοηθητικού ρήματος ámu + μετοχή παθητικού παρακειμένου, π.χ.

ámu lukrátã ámu řidzútã ámu spúsã ámu avzǵtã

Υπερσυντέλικος: Παρατατικός του βοηθητικού ρήματος ámu + μετοχή παθητικού παρακειμένου, π.χ.

avǵãmu lukrátã avǵãmu řidzútã avǵãmu spúsã avǵãmu avzǵtã

Δ' Άσκηση

Να κλίνετε σε όλους τους χρόνους της οριστικής τέσσερα ρήματα, ένα από κάθε συζυγία.

13ο μάθημα

A. Κείμενο

(Συνέχεια από το 12ο)

1. Ši křndu armase fitšorlu la Alandă Duńauă, axursi sĭ imnă ŝi sĭ află ndră ună văsilupulă aŝtipta Lamńa tra sĭ ũ mřkă, traŝi řa alandă duńauă apă di la ŝopotŭ. Kaŝi dzuă mka křti ună fĭată ŝi u ndrĭbă fitšorlu: "Křtse, fiată ř, plřndzi?". Ši řa ři dzřse: "Kum sĭ nu plřngu? Apruke ũara sĭ řasă Lamńa traŝi mi mřkă". Elŭ ři dzřse: "Mi ti siklitsĭa". Skŭase spaŝa ŝi aŝtipta... Sĭ disřiatse tsara. ři kaplu ali Lamńe ŝi ku spaŝa fitšorlu řu lo kaplu. Axursi apa sĭ kură la ŝopotŭ ŝi fĭata xăřăkuapă umblu stamna ŝi sĭ duse akasă ŝi zbură ku tatuso ŝi sĭ xărsiră tutsĭ dadunŭ.

2. Ši atumdzĭa tatuso ři dzřse: "Vaj adrămu xarauă asăndzĭ. Vaj filipsimŭ duńaua tută, kă skăpă fĭata nă". Si adună duńaua ŝi tatuso řă dzřse: "Atsĭo tsi vătămă Lamńa, va řu adarŭ dziniraku".

3. Atumdzĭa triku pri aklo unŭ arapŭ avĭa řuată kaplu ali Lamńe ŝi řu aduse la vasĭelu, pri trapizŭ. Gine, ala fitšorlu tsi u vătămă, avĭa skŭasă limbile din kapŭ. Araplu dzřse kă "Io vătămă Lamńa". Ala fĭata dzřse a tatusŭ: "Nu řaste aestŭ".

4. Triku atumdzĭa ŝi fitšorlu di aklo ŝi skŭase limbile ŝi ři dzřse kă elŭ u vătămă ŝi spuse limbile. Atumdzĭa ři dzřse tatulu ali fĭate: "Va tsĭ dau fĭata ři. Va ti adarŭ dziniraku". Ala elŭ ři dzřse: "Io nu voj fĭată di la Alandă Duńauă. Io voj sĭ mi skotsĭ la Aestă Duńauă". Ši atumdzĭa văsilėlu adună pulři tutsĭ ŝi řă dzřse: "Kare pulŭ di voj pŭate si skŭată fitšorlu la Aestă Duńauă?" Ši elŭ dzřsiră: "Iaste ună mare ornė, ala nu pŭate sĭ řină přnă aŭa, kătse řaste adžună". Ši atumdzĭa văsilėlu ři pitriku ună ptomă traŝ u mřkă.

5. Ši dikari skăpită ptoma ornă, sĭ duse aklo ŝi dzřse a fitšorlui: "Tsi vreĭ?" Ši fitšorlu ři dzřse: "Voj sĭ mi skotsĭ la Aestă Duńauă". Ši ornă dzřse a fitšorlui: "Sĭ řaj treĭ foli di apă ŝi treĭ foli di karne". Li băgară analtu pri pulŭ ŝi fitšorlu pristi atsĭale ŝi pulřu dzřse a fitšorlui: "Křndu vaj faku 'krak', vaj ři dai ŝjamă karne křndu vaj faku 'piŭ', vaj ři dai ŝjamă apă".

6. Ši pulřu kinsi. 'Kрак' křndu řătsĭa, ři dădĭa karne. 'Piu' křndu řătsĭa, ři dădĭa apă. Ši křndu apruke la Aestă Duńauă, skăpă ŝi karnĭa ŝi apa. Atumdzĭa ři tăřa fitšorlu karne di la mřnă ŝi di sunŝară. Křndu kăřta apă, ři askŭa n gură, kă ři řara frikă sĭ nu lu alasă katangale.

7. Ši křndu sĭ dusiră la Aestă Duńauă, křndu dipuse fitšorlu, ři dzřse ornă: "Kătse aj axřtu řřndze?" Ši fitšorlu ři dzřse: "ři řara frikă sĭ nu mi alaŝi katangale". Ši ornă ři alimse mřna ŝi ři u adră bună. Dĭapŭa vdzi.

1. Křndu ři fĭata la Aestă Duńauă, křndu u vidzură fratsři kă řara mŝată, vrĭa unlu frate sĭ u řa mblăre, ala fĭata kăkusĭa, nu vrĭa si sĭ ngrună, kă aŝtipta fitšorlu, tsi řara la Alandă Duńauă, si lu řa bărbatu.

2. Ši křndu vińe fitšorlu la Aestă Duńauă, aprĭase unlu perŭ ŝi ři ună klotŝe ku pulři ŝi di la klotŝe kura kăndză ŝi pulři mka. Křndu vidzu fĭata klotŝa ku pulři, duki kă fitšorlu ři la Aestă Duńauă ŝi dĭade adie ŝi dzřse: "Sĭ nă ngrunămu".

3. Ši aprĭase fitšorlu alandu perŭ ŝi ři řiră zărkădĭa ŝi řeprile ŝi axursiră sĭ alagă ŝi nu ptĭa sĭ akatsă unlu alandu ŝi fĭata atumdzĭa duki kă fitšorlu řaste aŭa ŝi sĭ xărsi.

4. Fitšorlu apriase šj alandu peru šj iši unä japä šj atumdzja sj alnä pri ja ši sj duse la numtä ši, křndu lu vidzu fjata, lu duki šj dzřse a fratisuj: "Io vaj mi adaru nivjastä, ala voj pri japä". Šj atumdzja adunarä tuti japile, ala ja vrja japa a fitšorlui.

5. Ši sj dusirä, päřäkälsja fitšorlu sj lä da japa sj bagä nivjasta šj elu lä dzřse: "Va vā u dau, ala ku jo (mine) dadunu". Šj elj simfunsirä šj japa xämbłusi ši sj alnä nivjasta pristi ja šj u lo fitšorlu šj vdzirä. Šj atumdzja fratsli dukirä kä jara ma nřklu fratile aloru.

B. Λεξιλόγιο

imnu, ρ. I συζ. = περπατώ
 šorutu, ουσ. ουδ. = βούση
 plřngu, ρ. III συζ. = κλαίω
 mi siklitsėsku, ρ. IV συζ. = στενοχωριέμαι
 xäřäkóřu, επίθ. 4 τύπων = χαρούμενος
 zburäsku, ρ. IV συζ. = μιλάω
 filipsėsku, ρ. IV συζ. = φιλεύω
 dziniraku, ουσ. αρσ. = γαμπρός
 atumdzja, χρον. επίρρ. = τότε
 limbä, θηλ. ουσ. = γλώσσα
 pulu, αρσ. ουσ. = πουλί
 orře, θηλ. ουσ. = όρnio
 adžunu, επίθ. 4 τύπων = πεινασμένος

skäpitu, ρ. I συζ. = κααπίνω
 fuäle, αρσ. ουσ. = δερμάτι
 sunsuarä, θηλ. ουσ. = μασχάλη
 askuku, ρ. I συζ. = φτύνων
 frikä, θηλ. ουσ. = φόβος
 alingu, ρ. III συζ. = γλείφω
 käkusėsku, ρ. IV = κακιώνω
 ngrřnu, ρ. I συζ. = στεφανώνω
 kandzä, θηλ. ουσ. = κεχρί
 päřäkälsėsku, ρ. IV συζ. = παρακαλώ
 simfunsėsku, ρ. IV συζ. = συμφωνώ
 xämbłussėsku, ρ. IV συζ. = χαμηλώνω

Γ' Γραμματική

Προστακτική Ενεστώτα

1η συζυγία	2η συζυγία	3η συζυγία	4η συζυγία
-	-	-	-
-ä	-i/e	-e	-e / -i / -ia ¹
as / si + -ä ²	as / si + -ä ²	as / si + -ä ²	as / si + -ä ²
-	-	-	-
-ätsř ³	-ėtsř ³	-ėtsř ³	-ėtsř ³
as / si + -ä ²	as / si + -ä ²	as / si + -ä ²	as / si + -ä ²

Σημ. 1. Το μόρφημα αυτό εμφανίζεται στα ρήματα σε -esku. 2. Όπως το 3ο και το 6ο πρόσωπο του ενεστώτα της οριστικής των αντιστοίχων συζυγιών. 3. Όπως το 5ο πρόσωπο του ενεστώτα της οριστικής των αντιστοίχων συζυγιών.

Δ' Άσκηση

Να κλίνετε στην προστακτική του ενεστώτα τέσσερα ρήματα, ένα από κάθε συζυγία.

14ο μάθημα

Α. Κείμενο

Κύμυ sj isusí Aritsa

-Kýmυ ti isusísj tíne?

-Kýmυ mi isusíj jóυ? Ax sj tíne...

-Ti luárǎ nuáptja?

-Trǎ nuáptja jarámυ, nu jarámυ sj trǎ dzúa. Arsirǎ máγǎzǐje prumuvjára, kǎ dzǐtsj tíne, nǎ dúsimυ akló, avjá máγǎzǐe dzínirǎo, Mixalákj al Zúkj, nǎ dúsimυ si sǎpǎmυ. Gíne Tákj akló, ka prasinugústirυ tsi jará. -Aυά, lja Aritsǎ, sǎpǎ, aυά jará sirtárlo. Gíne Léna al Pásxu, n dzǐtse: -Alja tsi múltu ti truirsjǎ Mókǎ? -Nu lu vidzúsj prasinugústirlo, dzǐšϋ jo, nu si skipsjá kǎ mundrésku duńáυa? E xazádzǐ di náte, nu stjámυ si lǐ fáku θjámǎ ináte atúmdzjaluj si lu krépu, ala nǎ aruśnámυ... Gíne Stǎmǎria atsjǎ níka, luáj sj jó θjámǎ fkasíde di Xrúpšte n adráj sj únυ mandó vinitυ sj mi ndrǐpšu θjámǎ gíne sj mi dúku sj mi aljágǎ Mókǎ. Avjá sj únǎ kusurinǎ, Iftalia al Mókǎ, tsal-Zísj al Vrákǎ. Sj atsjǎ mi alikutsjá si zbrǎskǎ akló... Sj kanda vidémυ alándǎ dzúǎ n pitrǐátse pruksinítsǐ Tákj sj nǎ isusímυ. Tóra mundrǐámυ jó, mi skipsjáμυ sj aśj sj aśj, dikarj nu vrǐámυ pikurárυ, vrǐámυ tixnítυ, as avjá strǎne ka di ýiftu, la tixnítυ vrǐámυ... Djapǎ nǎ isusímυ. Ia siniθizménle atsjále tsi adrá véklǐfǐ... Di mśátǎ tsi jarámυ, tu óptle víne suǎkrǎmja si lǐ bášϋ mǐna. Karj dédjϋ di išǐj jó, kúmυ skótsǐ tutśinile atsjó astéslo di la kǎzǎne: láje-láje ka di tu kǎtrǎne, adínatǎ, fǐrǎ dǐndzǐ, dǎ n njnga dój óklǐ sj ti védu. Išǐj aklótse anátǎ-anátǎ, mǎrǎnátǎ-mǎrǎnátǎ. Avjámυ únǎ suǎkrǎ pirífanǎ, tśórmanυ. -Aljá Aritsǎ, m skútrǎ te θjámǎ, aυά lja mútǎ te θjámǎ mbrǎstǎ, skútrǎ te. Io kǐtϋ n dzǐse já, axǐtϋ ma múltu mi adunáj. Axtǎre bánǎ trikúmυ, axtǎrǐ śtímυ, nu śtímυ di ma nglo.

B. Λεξιλόγιο

árdu, ρ. III συζ. = καίω

prumuvjárǎ, θηλ. ουσ. = άνοιξη

sǎpǎ, ρ. I συζ. = σκάβω

prasinugústirυ, αρσ. ουσ. = πράσινη σαύρα

truirśesku, ρ. IV συζ. = τριγυρίζω

ináte, θηλ. ουσ. = πείσμα

mi aruśnédzϋ, ρ. I συζ. = ντρέπομαι

Stǎmǎria atsjǎ níka = η Μικρή Παναγία (8 Σεπτεμβρίου)

fkasíde, θηλ. ουσ. = φκασίδι

vinitυ, επίθ. 4ων τύπων = γαλάζιος

alégϋ, ρ. III συζ. = διαλέγω

kusurinυ, -ǎ = ξάδευρος, -η

alikutsésku, ρ. IV = χασομερώ

pruksinítυ, αρσ. ουσ. = προξενητής

pikurárυ, αρσ. ουσ. = τσοπάνος

strǎnυ, ουδ. ουσ. = ρούχο

bášϋ, ρ. I συζ. = φιλώ

tutśine, αρσ. ουσ. = κάθουνο

kǎtrǎne, θηλ. ουσ. = κατράμι

mǎrǎnátϋ, επίθ. 4ων τύπων = μαραμένος

skútru, ρ. I συζ. = τινάζω

mbróstu, επίθ. 4ων τύπων = όρθιος

nglo, τοπ. επίρρ. = πέρα

150 μύθημα

A. Κεϊμενο

Pikurarlu ši tíxa lǵ

Iará únā úarā ši únū kírō únū pikuráru džóne, pǵnā ndzǵanā, ár bure; iarā la únū tšélnikū máre ši lǵ páštǵá kǵprile. Avǵá mǵlte kǵpri, ši atsélu kǵthi dzuā lǵ lipsǵá kǵti únū numáǵu. Nu ptǵa si dukáskǵ di ju lǵ lipsǵá. Vǵna sjára la mǵsu li numirá, lipsǵá, avǵá tǵtǵ ngǵtšérǵ ku tšélniklu.

- Vre ju dǵse numáǵlu?

- Štǵi ši jo? Io li vigǵámǵ.

Alándǵ dzuā páli ksaná lipsǵá, dipǵ áfande. Nu ptǵa sj vǵadǵ tsi tǵlu lǵá. L dzǵtse únā dzuā ali mǵláre lǵ:

- Iǵna, va ǵini ši tǵne ásǵndzǵ la kǵpri, va li páštémǵ dadúnǵ, nu va li alǵsǵmǵ dipǵ, va li vǵrligǵámǵ sj vidémǵ tsi pǵtǵ atsǵale kǵpri.

Li dǵsirǵ xamblá tu arǵ sj bǵa ápǵ, li vǵrligǵarǵ akló, nu li alǵsǵ akló ju li avǵá vǵrligǵatǵ trašǵ nu lǵgǵ. Unǵ kǵprǵ karǵ da di u akǵtsǵ mǵska aǵá-akló, aǵá-akló, pri di nǵpóǵ sj xǵdze tu únā gǵvǵ nǵndru, pri di nǵpóǵ ši pikurarlu. Kǵndu dǵtse akló nǵndru tsi sj vǵadǵ? Iará únū lǵpǵ šklópu ši ór bu. Sj dǵtsǵá numáǵile akló nǵndru ši li mka elǵ; aflǵ únū suró aklótse di ǵáse, di kǵlǵ, kǵpire, klópute; šidǵá lǵplu aklótše ši sj tsǵa mǵkǵtǵra di u mka. Šáde di si skǵpsǵǵšte elǵ:

- Ore tsi adrǵmǵ nóǵ aǵátse, nóǵ gudǵá džóǵi, gudǵá ár burǵ šidémǵ di páštémǵ kǵprile alǵ tšélnikū. Unǵ lǵpǵ šklópu ši ór bu bǵnjǵdzǵ ši nóǵ nu ptémǵ sj bǵnǵmǵ. Tóra sj védzǵ.

Li adúnǵ kǵprile sjára, li adǵtse la mǵsu, lǵ dzǵtse alǵ tšélnikū:

- Pǵrilǵvǵǵa tsǵ kǵprile kǵ mǵne jo nu mi dukǵ la kǵpri, vaj lǵgǵ.

Vdǵi, lu apǵrǵtsǵ; dǵtse akǵsǵ ši karǵ da di sj tǵnde akló akǵsǵ nu sj dǵtsǵá juvǵá dipǵ. Šidǵá dzuā ngǵpte. Trikǵrǵ dzǵlǵle, avǵá tǵtǵ ngrǵne ku mǵlárisa.

- Kǵmǵ vaj adrǵmǵ? kǵmǵ vaj bǵnǵmǵ?

Sj bitsǵ atsǵa, sj bitsǵrǵ alǵnde.

- Nu mi dukǵ juvǵá dipǵ. Unǵ lǵpǵ šklópu ši ór bu bǵnǵ ši nóǵ nu vaj bǵnǵmǵ? Aǵá, vaj bǵnǵmǵ ši nóǵ.

Ku mǵltǵle únā sjarǵ mǵlárisa akló ju durǵnǵ vidzǵ únū ǵǵsu; tsi sj vǵadǵ; tu únū lóku akló la únū górsu pri gósu iarā únū tǵndzǵre di lire. Ši lǵ dzǵtse: "Sj ti dǵtsǵ ku bǵrbǵttu sj li skótsǵ". Apǵrǵ alándǵ dzuā, lǵ dzǵtse a bǵrbǵtsu:

- Aǵestǵ ši aǵestǵ vidzǵǵ tu ǵǵsu, áǵ nǵ sj li skǵtémǵ sj nu nǵ vǵadǵ kǵnǵ.

- Kǵšǵ xǵbǵ anǵastre va ǵinǵ aǵátse singre.

Vre áǵde, sj angǵtšarǵ akló, zbrǵrǵ, tsǵivǵ elǵ, nu sj minǵ dipǵ di ngasǵ. Ku mǵltǵle mǵlárisa si stšǵ kǵtrǵ aǵá, si stšǵ kǵtrǵ akló, dǵse di lǵ dzǵtse alǵ prǵftu mistǵkólu. Prǵftlu di karǵ lo di xǵbǵre, dǵtse pri askǵmtalǵ, lo únā sǵpǵ, sǵpǵ, li aflǵ. Itsi li diskǵpǵri sj adrǵrǵ nǵpǵrtǵtsǵ, sj urnǵrǵ pri prǵftlu si lǵ mǵkǵ. Li akǵpǵri únā ši únā elǵ anǵltu pále.

- Ore sj védzǵ tsi va lǵ adǵru pǵǵambǵtsǵta.

Li la sj li adǵtse akǵsǵ la elǵ. Avǵá únā kǵsǵ škurtǵ ku únū buxǵri škurtu. Bǵgǵ únū skǵmǵ sj asǵǵskǵ ši li arkǵ di pri buxǵri. Karǵ diade di li arkǵ sj umblǵ lóklu di ǵale. Sj adrǵrǵ lire.

- E!, dzǵtse a mǵlárisǵ, nu tsǵ dzǵšǵ jo kǵ kǵšǵ xǵbǵ anǵastre va ǵinǵ aǵá?

B. Λεξιλόγιο

rikuráŕu, αρσ. ουσ. = βοσκός
 džóne, αρσ. ουσ. = παληκάρι
 árbure, αρσ. ουσ. = δέντρο
 tšélniku, αρσ. ουσ. = τσέλιγκας
 pásku, ρ. II συζ. = βόσκω
 káprǎ, θηλ. ουσ. = γίδα
 lipsésku, ρ. IV συζ. = λείπω
 nu máli, αρσ. ουσ. = το ζώο ως μονάδα
 másu, αρσ. ουσ. = ύπνος, γρέκι
 númiru, ρ. I συζ. = μετρώ
 ngátšare, θηλ. ουσ. = μάλωμα
 áfandu, επίθ. 4 τύπων = άφαντος
 télü, ουδ. ουσ. = τέλος
 värligédzu, ρ. I συζ. = περικυκλώνω
 músǎ, θηλ. ουσ. = μύγα
 xígu, ρ. III συζ. = χώνω
 gúnǎ, θηλ. ουσ. = τρύπα
 škl'órü, επίθ. 4ων τύπων = κουτσός
 órbu, επίθ. 4ων τύπων = τυφλός
 ósu, ουδ. ουσ. = κόκκαλο
 kále, θηλ. ουσ. = δέγμα
 kípurü, ουδ. ουσ. = κουδούνι
 klóputü, ουδ. ουσ. = μεγάλο κουδούνι
 mǎkätúrǎ, θηλ. ουσ. = φαγητό
 gudžá = γκοτζάμ
 bǎnédzü, ρ. I συζ. = ζω
 pirilǎnujésku, ρ. IV συζ. = παραλαμβάνω
 apǎrǎtsésku, ρ. IV συζ. = παρατώ

ngříne, θηλ. ουσ. = γκρίνια
 bitsésku, ρ. IV συζ. = τελειώνω
 ýisu, ουδ. ουσ. = όνειρο
 górtzu, ουδ. ουσ. = αχλαδιά
 gósü, επίρρ. = κάτω
 téndzire, αρσ. ουσ. = κατσαρόλα
 lírǎ, θηλ. ουσ. = λίρα
 ápirǎ, ρ. IV συζ. = ξημερώνει
 kánu, άόρ. αντων. = κανένας
 síngru, επίθ. 4 τύπων
 mi angátšü, ρ. I συζ. = μαλώνω
 šútsü, ρ. IV συζ. = στρίβω
 xǎbǎre, θηλ. ουσ. = χαμπάρι
 pri askúmtaluj, κρυφά
 sǎrǎ, θηλ. ουσ. = τσάπα
 sáru, ρ. I συζ. = σκάβω
 diskǎpirü, ρ. IV συζ. = ξεσκεπάζω
 nǎřirtikǎ, θηλ. ουσ. = φίδι
 mi urhésku, ρ. IV συζ. = ορμάω
 akǎpirü, ρ. IV συζ. = σκεπάζω
 úpǎ šǎ úpǎ = αμέσως
 palüambutsřtu, επίθ. 4 τύπων = παλιοβρωμιά-
 ρης
 škúrtu, επίθ. 4 τύπων = κοντός
 buxarí, αρσ. ουσ. = καπνοδόχος
 asésku, ρ. IV συζ. = φτάνω
 arúku, ρ. I συζ. = ρίχνω

160 μᾶθημα

A. Κείμενο

Μυᾶσα ἡ αὐῆλο

Iará tsi nu ἡ ἰará. ἡ ἰará únᾱ μυᾶσε ku únᾱ αὐῆλο. ἡ avjá únᾱ múltu níku fitšóru tsi lῆ tsja Tšutšuméngu. Unᾱ taxiná si skulᾱ αὐῆλο ku μυᾶσα ἡ vriá si ἡ dúkᾱ n pázare. ἡ bḡará fásúle tu uálᾱ ἡ xárbᾱ.

ἡ lῆ dzísirᾱ al Tšutšuméngu:

- Tšutšuméngu, Tšutšuméngu, ἡ nu mindéštsῆ ku níka tšubánᾱ kᾱ va ἡ kádzῆ tu uálᾱ, ἡ mindéštsῆ ku mᾱrja.

- Nu mindésku.

ἡ élῆ fudzírᾱ n pázare. Tšutšuméngul nu ἡ mindjᾱskᾱ ku mᾱrja tšubánᾱ, ku níka mindí ἡ káde tu uálᾱ. Kádzú Tšutšuméngul tu uálᾱ. Víne sjára αὐῆλο ku μυᾶσα, Tšutšuméngul nguá, Tšutšuméngul nglo, nu áre Tšutšuméngu. Skuásirᾱ fásúlῆlu, bḡará ἡ tsínᾱ, kíndu tap tu língurᾱ mῆna al Tšutšuméngu.

Μυᾶσα dzítse al αὐῆλο:

- E αὐῆλο laj, ja u mῆna al Tšutšuméngu.

- Míkᾱ, μυᾶσε, ἡ tátsj.

Dúpᾱ níxám, tap tšitšórlu al Tšutšuméngu.

- E, μυᾶσα, ja tšitšórlu al Tšutšuméngu.

- Míkᾱ, μυᾶσε, ἡ tátsj.

Tsinárᾱ. Taxiná si skuálᾱ μυᾶσα, αὐῆλο sᾱlḡgi bójlῆ ἡ páskᾱ, vᾱtsli nglo, kíndu μυᾶσα bḡᾱ ἡ adárᾱ píta. Bḡᾱ ἡ adárᾱ píta, mja karj ἡ adunárᾱ šuáritslῆ divarlῆga di péturj, va lῆ mka péturῆ. ἡ ja ku štsála ἡ vátᾱmᾱ šuáritslῆ, únᾱ lῆ ἡ askúmse tu tsárúxe. Lῆ si xipse tu tsárúxe. U adrᾱ μυᾶσα píta, u kuápse píta di vjárdzᾱ, u kuápse, u skuáse ἡ šidzú μυᾶσα ἡ plῆndzjá:

E αὐῆλο láju, nu áre kárj ἡ tsῆ adúkᾱ píta la vᾱtsj? ἡ ansáre šuáriklu ditᾱ tsárúxe ἡ:

- O mámo, míne va lῆ adúkᾱ píta.

- Em gíne, tíne xíj Tšutšuméngu?

- Míne ésku, Tšutšuméngul. Skuáti u píta, bḡᾱ u tu tᾱvᾱ, tu tᾱpsie ἡ u adúkᾱ la vᾱtsj. Sj dútse la vᾱtsj:

- Ooo táte, pri ju ἡ tréku?

- Prisúprᾱ.

Míkᾱ péturlu di prisúprᾱ.

- Ooo táte, pri ju ἡ tréku?

- Pri tu mése.

Míkᾱ vjárdzᾱle ditᾱ mése.

- Ooo táte, pri ju ἡ tréku?

- Márdzinja, márdzinja.

Míkᾱ ἡ kᾱlkῆnlᾱ di dímarðzine. Kíndu ἡ dútse aklótse:

- Iú u áj píta, Tšutšuméngu?

- Em tíne n dzῆtsjáj ἡ u mῆku. Mkáj péturlu di prisúprᾱ, mkáj ἡ vjárdzᾱle ditᾱ mése, dzῆsišj márdzinja, mkáj ἡ kᾱlkῆnlᾱ.

- Em dikarj mkášj, šédzῆ tíne ἡ páštsῆ bójlῆ, míne va nérgu akásᾱ ἡ mῆku píta.

- Askúndite tu lᾱpúše.

Indrᾱ tu lᾱpúše, ἡ askúmse ἡ ἡ dúse élᾱ akásᾱ. Bójlῆ kúmᾱ páštjᾱ, prijuá-priaklótse, ἡ dutsjá tu lᾱpúše, xlap lu akátsᾱ ἡ lu skápitᾱ. Gíne αὐῆλο:

- Ooo Tšutšuméngu?

- Ooo!

- Iu éštsῆ?

- Tu briklᾱ al bóu.

Tále únᾱ bóu, mᾱrle bóu, lu tále, alḡḡ élᾱ tu mátslu atsél órbul ἡ lu áflᾱ. Nu áre. Tále alándu bóu, lῆ tále bójlῆ tútsj, nu áre Tšutšuméngu. ἡ dúse akásᾱ:

- E mužáše, bóulu... Tšutšuméngul lų mkă bóulu, tútsŕ bóľli ľŕ tăláj, Tšutšuméngul nu lų afláj. Kńdu di sjára únu lųpu adžúnų, adžúnų, lųplu ýine, áflă mátslu atsélų órbul, lų arápe, lų skápită. Lų skápită lųplu Tšutšuméngul. Dĵapųá kinsíášte lųplu sĵ dúkă sĵ fúră vrĵnă uáje. Ēľų grĵášte:

- E pikuráre, lųplu va tsŕ mĵkă óĵle. A vre kńŕŕŕ, sălăgĵtsŕ vă!

Lų avináră kĵŕľŕ, nu putú lųplu sĵ adáră tsivá. Tsi sĵ adáră? Sĵ adunáră lúklŕ tútsŕ, dzĵtse éľų:

A bre tsi sĵ adárų míne, bre mkáj únu, únă pritšĵe šĵ nu pótu tóra sĵ fúrų ni uáje, ni tsivá nu pótu, kă aúrľă tu pńndikă šĵ tsi sĵ adárų?

Atsélų lųpu mărle, škl'ópų tsi ĵará, dzĵse:

- Tĵne va sĵ nédzĵ trašĵ mĵtsĵ ĵirén šĵ va ti táľe kufųáre šĵ va askákĵ di éľų.

Sĵ dúse éľų, mkă, fudzĵ tu pădúre ĵuvá aklótse sĵ kufărĵ šĵ lų kufărĵ šĵ Tšutšu-méngul. Lų kufărĵ Tšutšuméngul, skăpă lųplu.

Kńdu fúrľŕ aklótse sĵ adunáră kă ľųără tsivá parădzĵ di la únă kihăĵé šĵ sĵ adunáră, sĵ dispul'áră, šĵ alăsáră šĵ tfékle dináparte šĵ misurá parădzĵŕ.

Šĵ éľų sĵ alină pri únu pómu anáľtu šĵ axusŕŕ si zĵĵľáškă:

- E duńăúă, fúrĵ amá, vńĵtsŕ sĵ ľŕ akătsátsŕ!

Ēľŕ muntrĵră nsúsu, muntrĵră ngósu, kari da di fĵátsĵră súsu fúrľŕ šĵ alăsáră parădzĵľŕ mbáde šĵ éľų dipúne, ľŕ ľa parădzĵľŕ šĵ fáťse káľĵa. Sĵ dútse akásă, ľŕ grĵášte a aféndsuĵ:

- Kă míne, ašĵ šĵ ašĵ, ĵarámų la fúrĵ šĵ axĵtsŕ parădzĵľŕ ľųáj, ama tóra sĵ ĵĵrdzĵámų šĵ străńĵle a fúrľor sĵ ľi lómų kă fudzĵră gólĵ éľŕ.

Sĵ dúse ku tátuso šĵ ngărkără pri ĵumárlu străńĵle, parădzĵľŕ šĵ ľŕ adúĵĵră akásă.

B. Λεξιλόγιο

μάλă, θηλ. ουσ. = χύτροα
 xérbu, ρ. III συζ. = βράζω
 mindésku, ρ. IV συζ. = ανακατεύω
 tšubánă, θηλ. ουσ. = κουτάλα
 ngúă, τοπ. επίρρ. = κατά δώ
 nglo, τοπ. επίρρ. = κατά κεί
 tsĵnu, ρ. I συζ. = δειπνώ
 sălăgésku, ρ. IV συζ. = αμολάω
 šĵárikų, αρσ. ουσ. = ποντικός
 réturu, αρσ. ουσ. = φύλλο πίτας
 štsálă, θηλ. ουσ. = κλώστης
 tsărúxe, θηλ. ουσ. = τσαρούχι
 xĵgu, ρ. III συζ. = χώνω
 kókų, ρ. III συζ. = ψήνω
 vákă, θηλ. ουσ. = αγελάδα
 ansáru, ρ. IV συζ. = πηδών
 tăvă, αρσ. ουσ. = ταβάζ
 tăpsĵe, θηλ. ουσ. = ταψί
 prisúpră, τοπ. επίρρ. = από πάνω
 márdzine, θηλ. ουσ. = άκρη
 kălkĵŕų, ουδ. ουσ. = κόθορος (στην πίτα)
 ľăpŕŕe, θηλ. ουσ.
 skápitų, ρ. I συζ.

brĵkų, αρσ. ουσ. = ομφαλός
 mátslu atsél órbul =
 adžúnų, επίθ. 4ων τύπων = πεινασμένος
 fúrų, ρ. I συζ. = κλέβω
 kĵne, αρσ. ουσ. = σκύλος
 avĵnu, ρ. I συζ. = κυνηγώ
 pritšĵe, θηλ. ουσ. =
 ĵirén,
 kufųáre, θηλ. ουσ. = διάρροια
 pădúre, θηλ. ουσ. = δάσος
 mi kufărésku, ρ. IV συζ. = έχω διάρροια
 kihăĵé, αρσ. ουσ. = κεχαγιάς
 mi dispólĵ, ρ. I συζ. = ξεντύνομαι
 misúru, ρ. I συζ. = μετρώ parădzĵľŕ.
 mĵ alĵnu, ρ. I συζ. = ανεβαίνω
 pómu, αρσ. ουσ. = δέντρο (οπωροφόρο)
 zĵĵľésku, ρ. IV συζ. = φωνάζω δυνατά
 nsúsu, τοπ. επίρρ. = καταπάνω
 ngósu, τοπ. επίρρ. = κατακάτω
 străńų, ουδ. ουσ. = ρούχο
 fúrų, αρσ. ουσ. = κλέφτης
 gólų, επίθ. 4ων τύπων = άδειος, γυμνός